

Márnosť nad márnosť?

Možnosti a limity rozvojovej pomoci

Populácia, ropa, zmeny klímy a perspektívy
rozvojovej pomoci

Juraj Mesík
KRS, Olomouc, september 2013

Začnime dvomi základnými otázkami:

1. Čo je zmyslom rozvojovej pomoci / spolupráce?

Podpora **rozvoja** chudobných (rozvojových) krajín

2. Čo je rozvoj?

Systematické úsilie o zvyšovanie

kvality života (meraná napr. ako HDI) –
súvisí, a preto je často zamieňané s úsilím o

hospodársky rast (rast HDP) -

idea „**trickle down prosperity**“ – rastúce bohatstvo krajiny sa
premení na pokles chudoby (počtu chudobných a miery ich chudoby)

V hĺbke našich predstáv o rozvojovej pomoci a obsahu pojmu „rozvoj“ je nevyslovená , automatická predstava, že rozvojové krajiny by mali byť niekedy v budúcnosti **také ako sme „my“** – teda bohaté krajiny.

Ak nie úplne také, tak aspoň približne také:

- Bohatšie (aspoň MICs...)
- Industriálne
- Bez extrémnej chudoby
- zdravšie, vzdelanejšie, demokratické...

My sme to dokázali (a neskôr Kórea, Taiwan, Singapur...),
tak prečo by to nemali dokázať aj ony?

Historická skúsenosť Európy (bohatého sveta): pred 200 rokmi sme boli všetci bedári (Dickensove novely) – „**dirt poor**“ slovami Roba Colliera - ak sme to dokázali my, s modernými technológiami a finančnou a technickou pomocou by to mali dokázať aj Afričania!

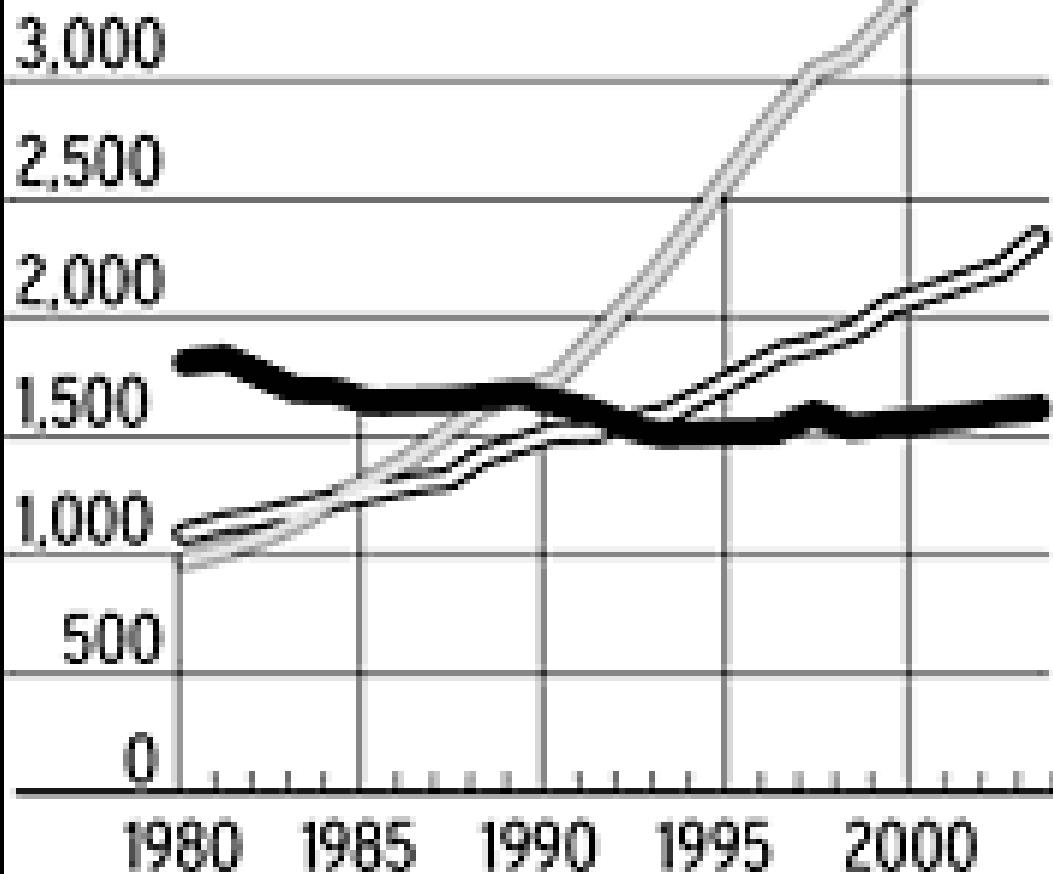
Ale výsledky polstoročia vývoja od dekolonizácie Afriky a začiatku „modernej“ rozvojovej pomoci sú frustrujúce!
V roku 1962 bola napríklad Keňa bohatšia krajina (vyššie HDP na hlavu) ako Južná Kórea – dnes ...vid' ďalší slide

Niečo nefungovalo: Napríklad vakcíny prišli bez poklesu pôrodnosti - ale táto prednáška nebude analýzou minulosti, ale pohľadom do perspektív budúcnosti – idea strateného „**window of opportunity**“

Africa vs Asia

GDP/Capita \$

4,000 Sub-Saharan Africa
3,500 East Asia & Pacific
3,000 South Asia
2,500
2,000
1,500
1,000
500
0

PPP, constant \$2000

Source: World Bank

Vývoj HDP na hlavu
1980 – 2005

Afrika verzus Ázia

<http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1493489/Why-has-South-Korea-overtaken-Kenya-Because-its-rulers-can-limit-their-greed.html>

ALE: Kto je tu „normálny“ – „my“, alebo „oni“? –
t.j. **je historickou anomáliou dnešný rozvojový
svet, alebo dnešné krajiny OECD?**

Stručný audit „skeletons in the closet“
(kostlivci ve skříni):

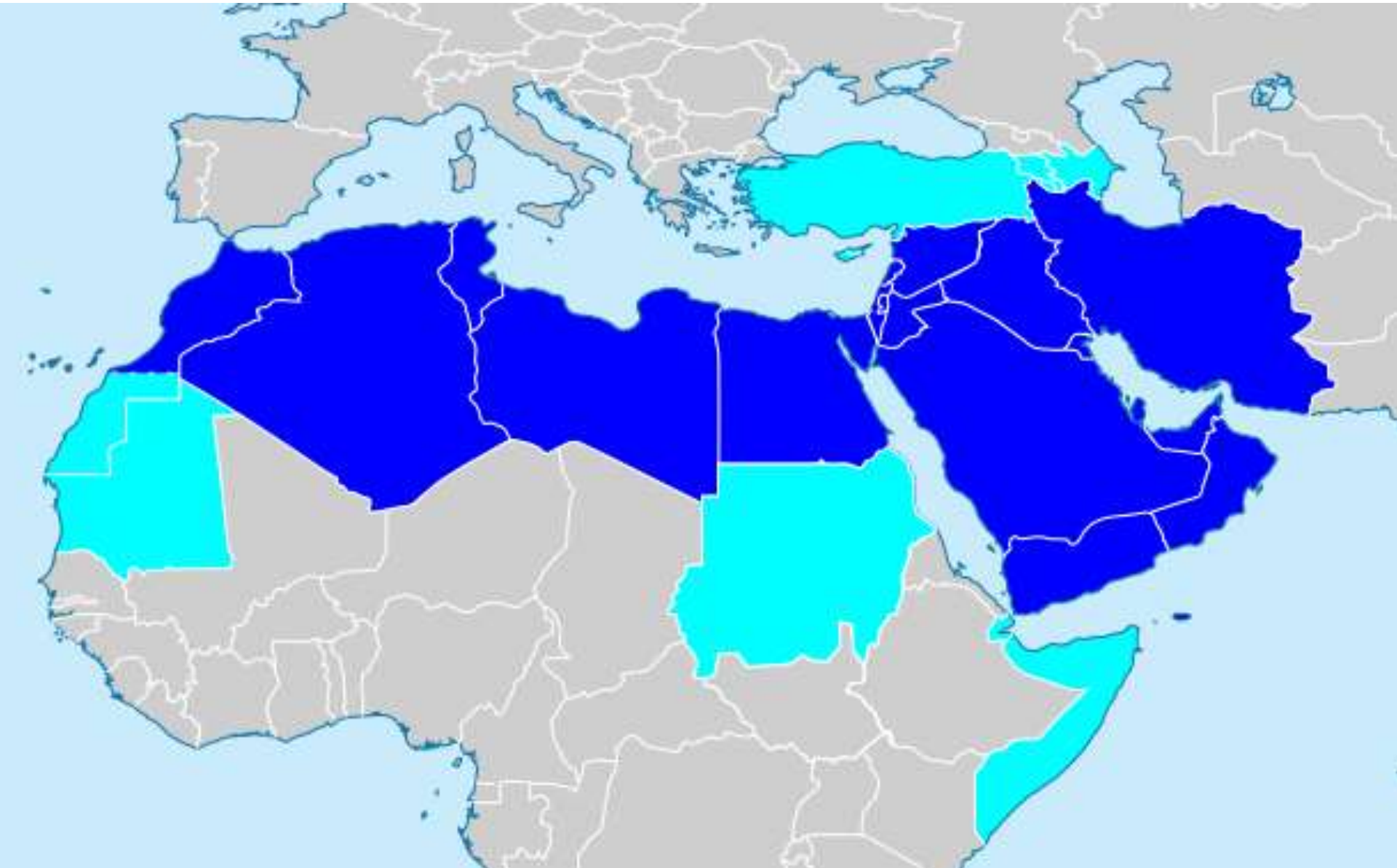
- Populačný rast
- Vyčerpanie kľúčových prírodných zdrojov
- Deštrukcia nosnej kapacity prostredia – zvlášť
klímy

Na prahu zmeny landscapeu rozvojovej pomoci:

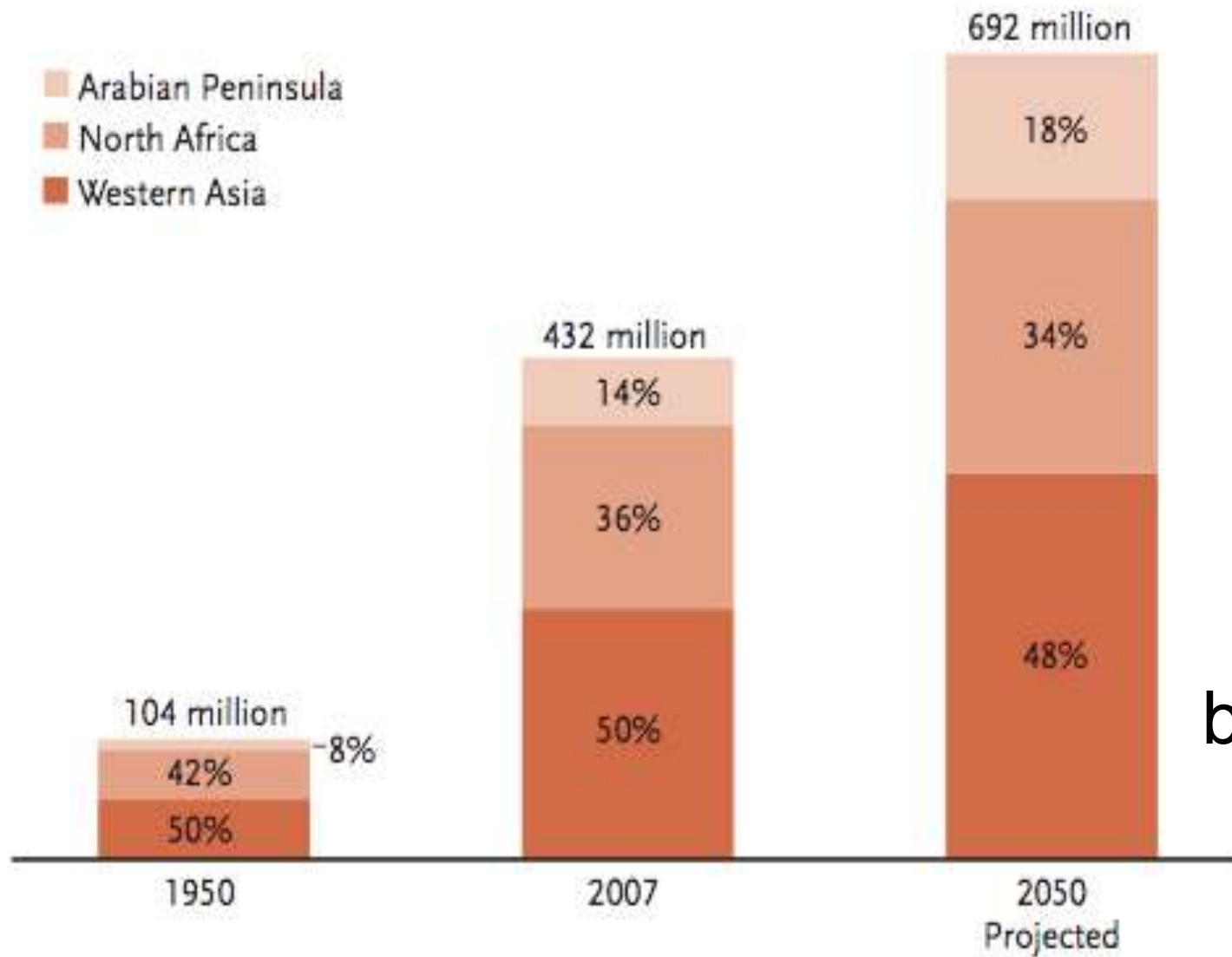
Téza:

Nie „new donors“,
ale „new recipients and weak donors“
budú zásadná téma nasledujúceho
desaťročia

Región, kde sa „lámu veci“: MENA -11 mil. km²,
450 mil. ľud (= 6% of the world population)

Population Growth in the MENA Regions: 1950, 2007, and 2050

MENA: Middle East and North Africa

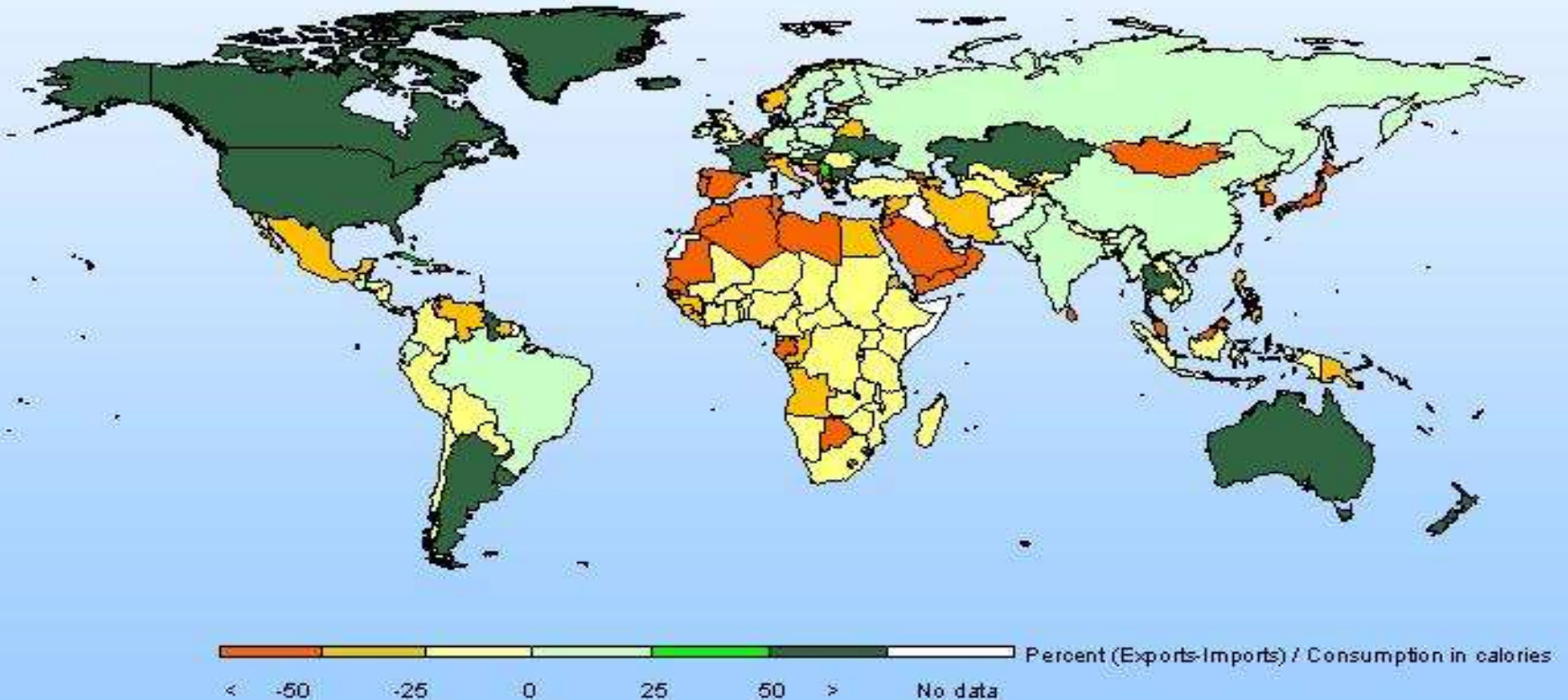
Source: UN Population Division, *World Population Prospects: The 2006 Revision* (2007, <http://esa.un.org>, accessed April 7, 2007).

Viete aká
bola história
rastu
populácie
Európy?

An aerial photograph showing a vast, flat, orange-brown desert landscape under a clear blue sky. In the upper left corner, the white wing of an airplane is visible. In the lower half of the image, a large array of solar panels is laid out on the ground, appearing as a grid of dark, circular shapes. The text "Ako môže púšť užiť 350 miliónov ľudí?" is overlaid on the left side of the image.

Ako môže púšť užiť
350 miliónov ľudí?

Nemohla a nemôže: Závislosť krajín na dovoze potravín FAO 2005-2006

Kvíz: Je táto mapa v poriadku?

Nemohla a nemôže: ale v MENA je cca 60% svetových zásob ropy a 45% zásob zemného plynu

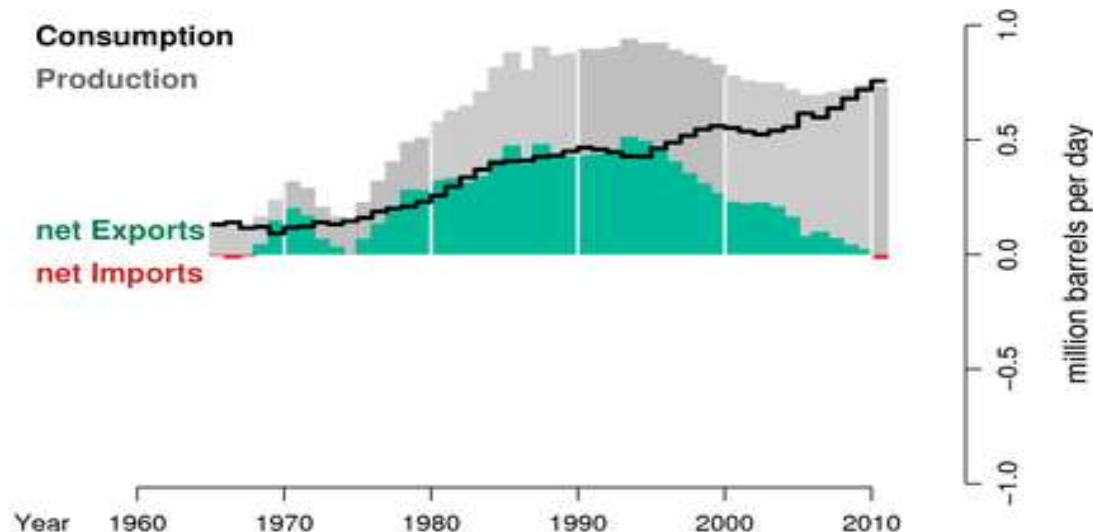
...Všetci žili dlho šťastne (alebo aspoň ako-tak...)
až kým...

Ropný zlom v Egypte - 1995, 2010

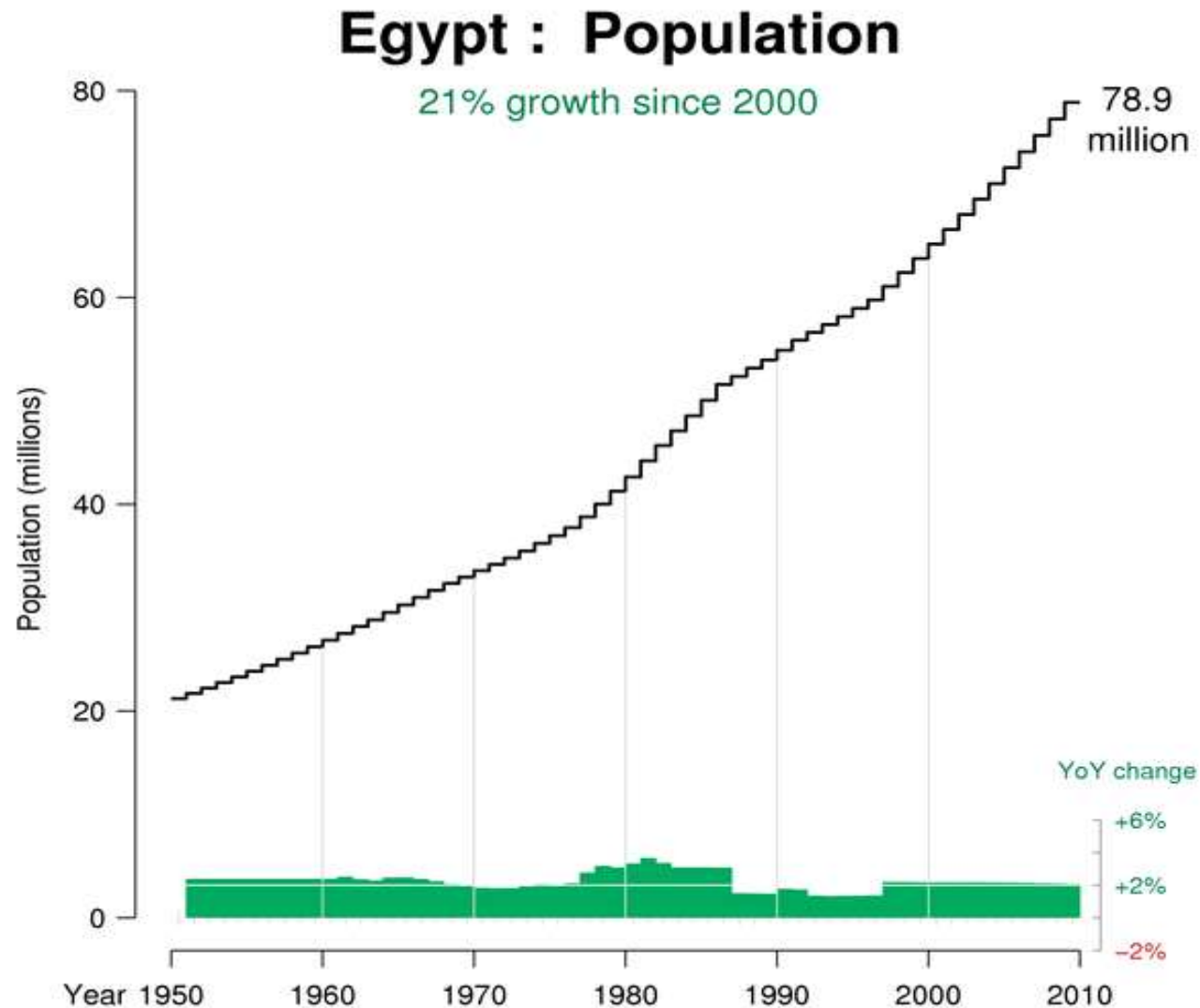

Egypt : Oil

2010 imports increased by 189 %

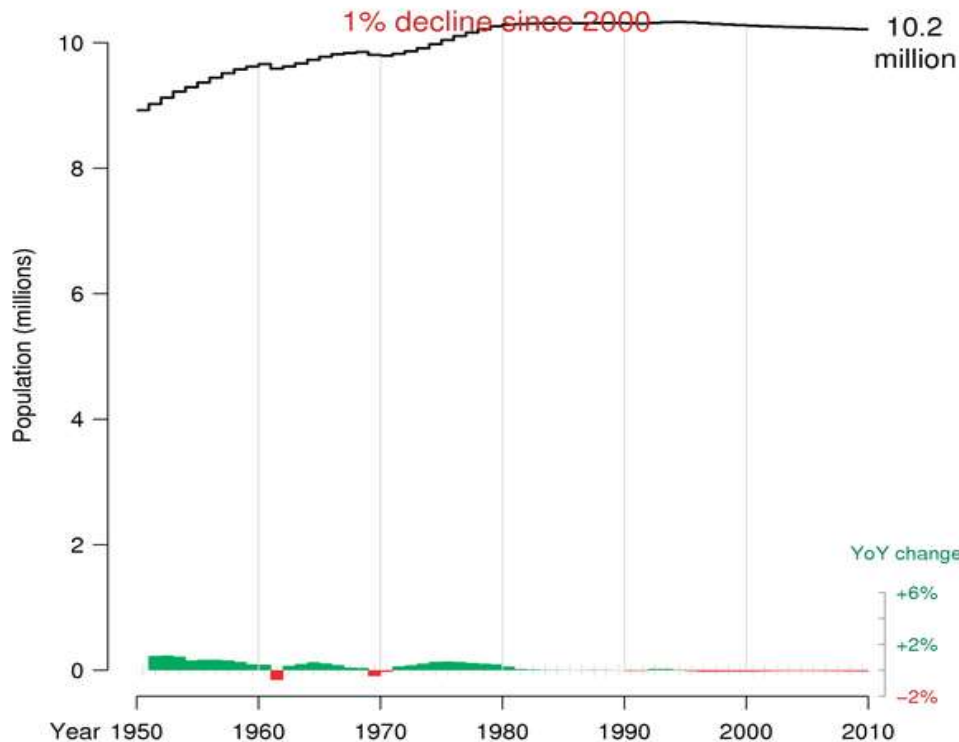

Egypt stále ropu má – len jej už nemá dost' ani pre vlastných ľudí... Prečo?

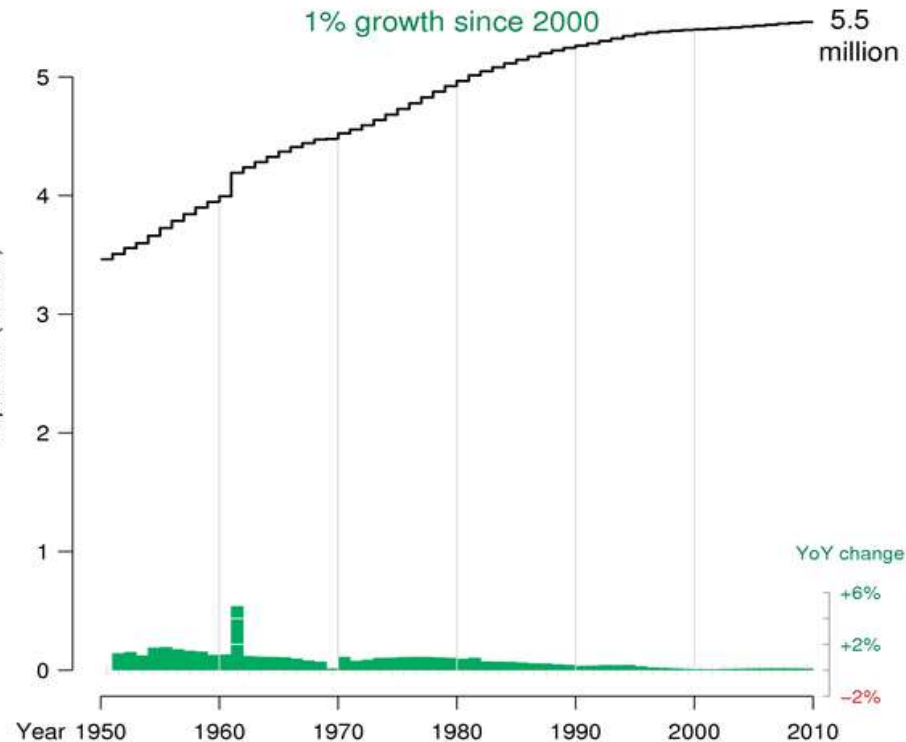
Pre porovnanie – populačný vývoj Česka a Slovenska v poslednej dekáde

Czech Republic : Population

Data: US Census Bureau IDB Graphic: mazamascience.com

Slovakia : Population

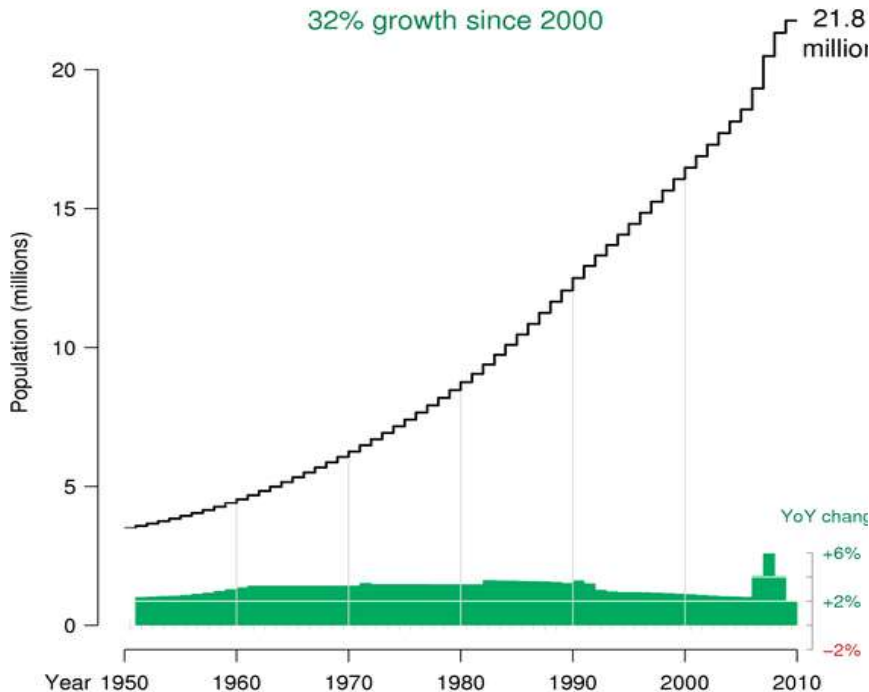
Data: US Census Bureau IDB Graphic: mazamascience.com

Aká by bola nezamestnanosť mladých, keby naša populácia rástla tempom ako v Egypte? Ako by sme u nás dokázali zabezpečiť vzdelanie tak rýchlo rastúcemu počtu mladých ľudí?

Populácia a ropa – prípad Sýria

Syria : Population

32% growth since 2000

Data: US Census Bureau IDB Graphic: mazamascience.com

Syria : Oil

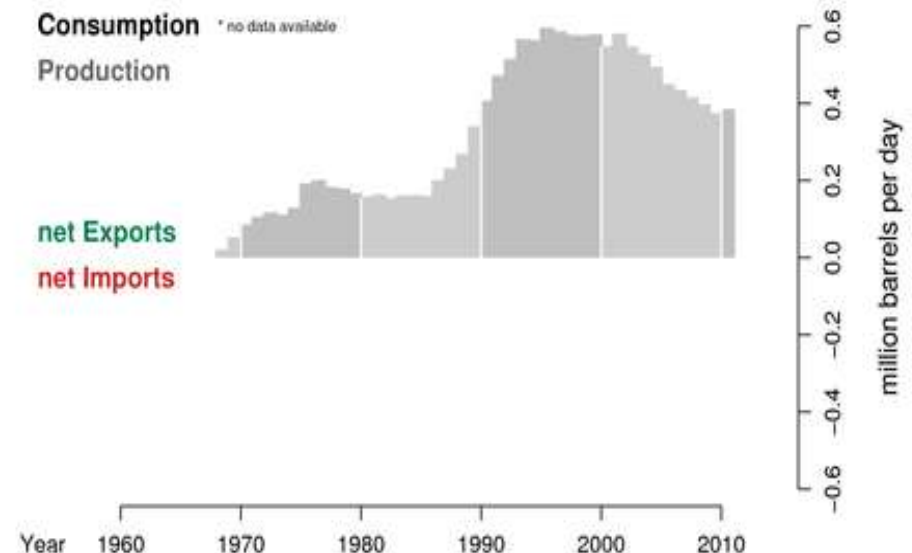
2010 production increased by 2.6 %

Consumption * no data available

Production

net Exports

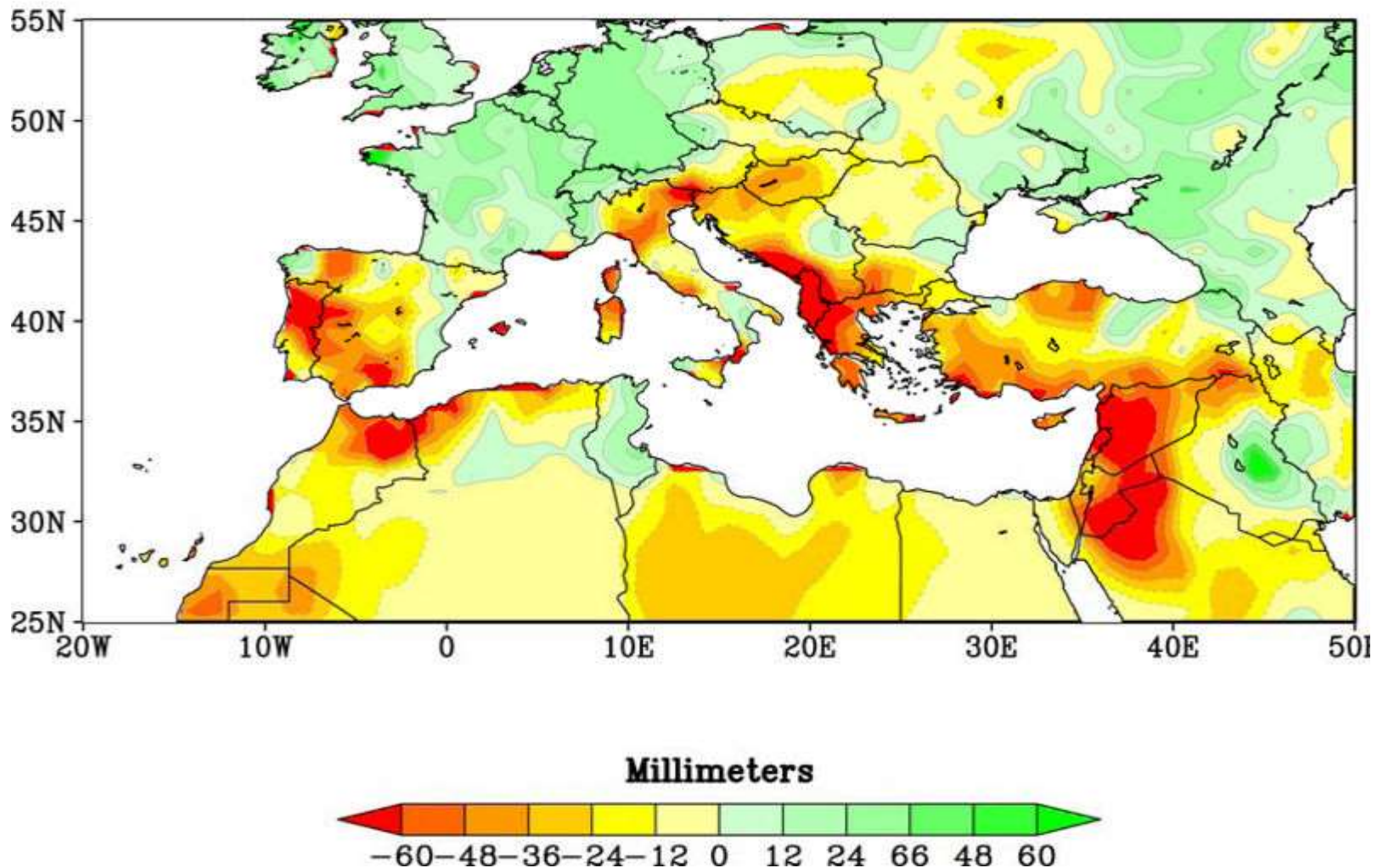
net Imports

Data: BP Statistical Review 2011 Graphic: mazamascience.com

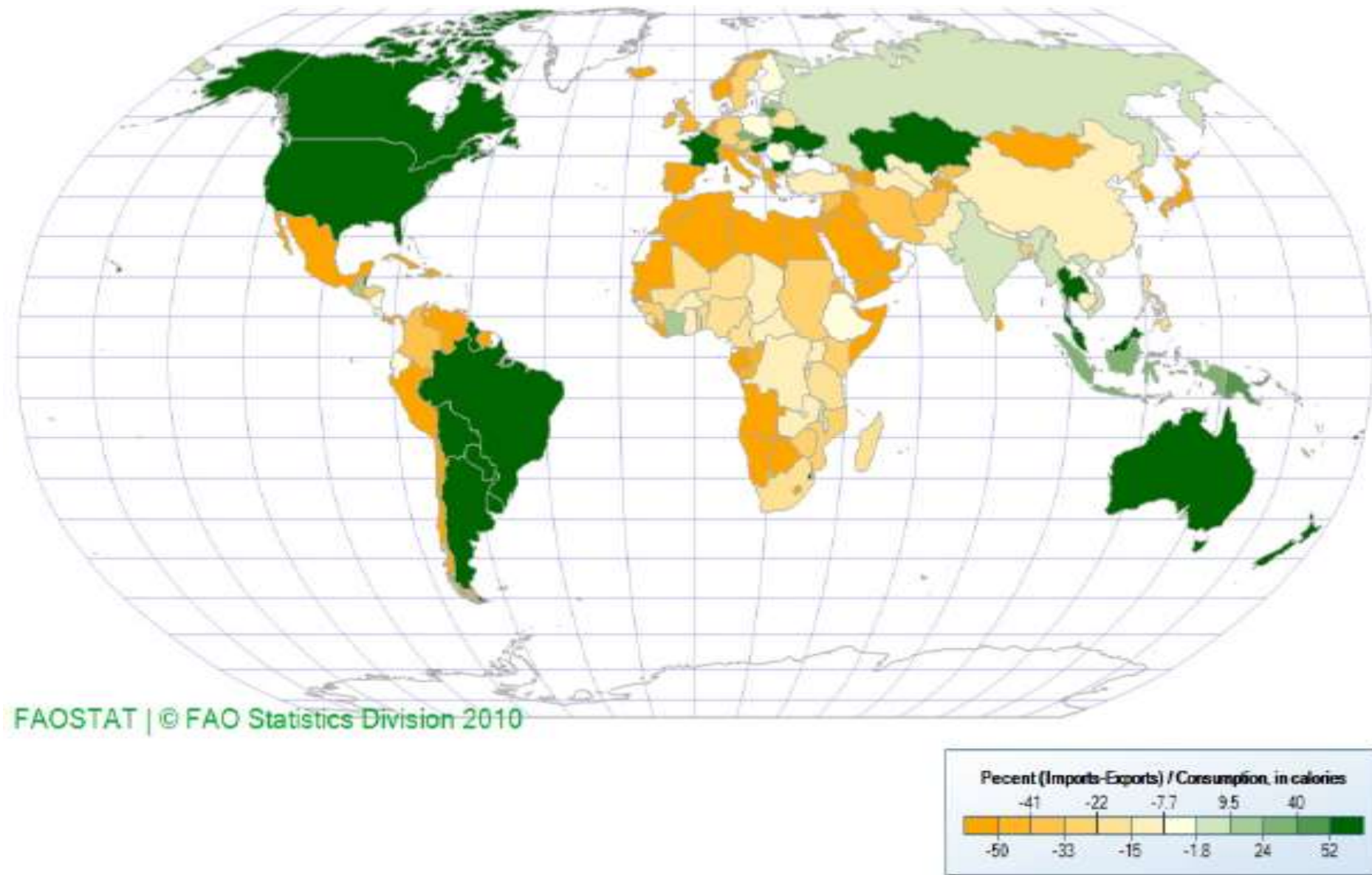
A keď sme už pri Sýrii, tu je tretia kostra v skrini

NOAA: 10 of the driest 12 winters have taken place in the Mediterranean Sea lands over the last 20 years

<http://www.noaanews.noaa.gov/stories2011/images/hoerlingetalfig1b.jpg>

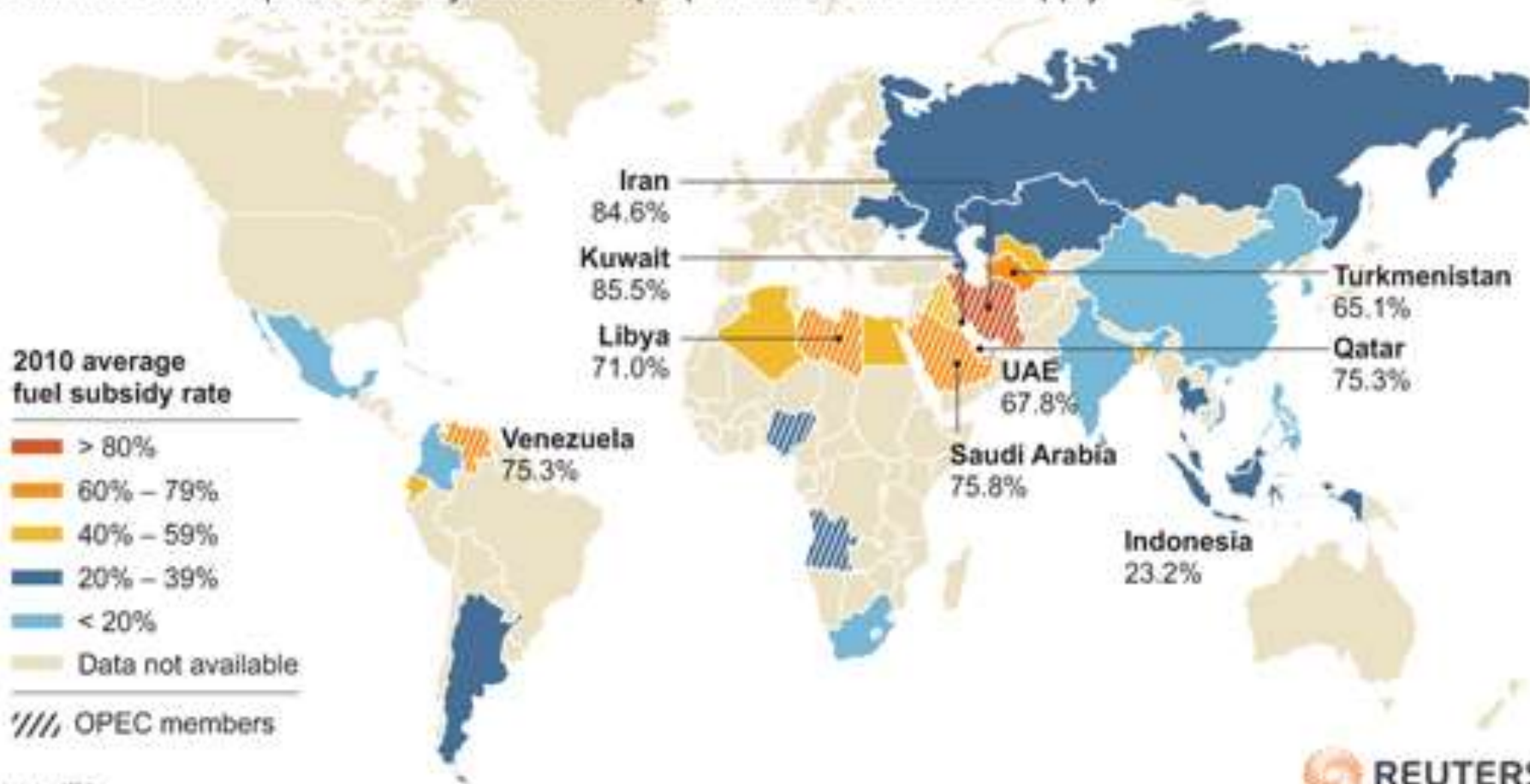
Takže do roku 2010 vypadala už mapa závislost' krajín na dovoze potravín takto...

Sociálny kontrakt Arabských režimov: dotované ceny palív a potravín...

Global fuel subsidies

Fossil-fuel consumption subsidy rates as a proportion of full cost of supply

Source: IEA.

Lenže dotovať čoraz drahšie potraviny...

FAO Food Price Index, August 2013

Na jeseň 2010 bol arabský svet – a Egypt zvlášť – „disaster waiting to happen“

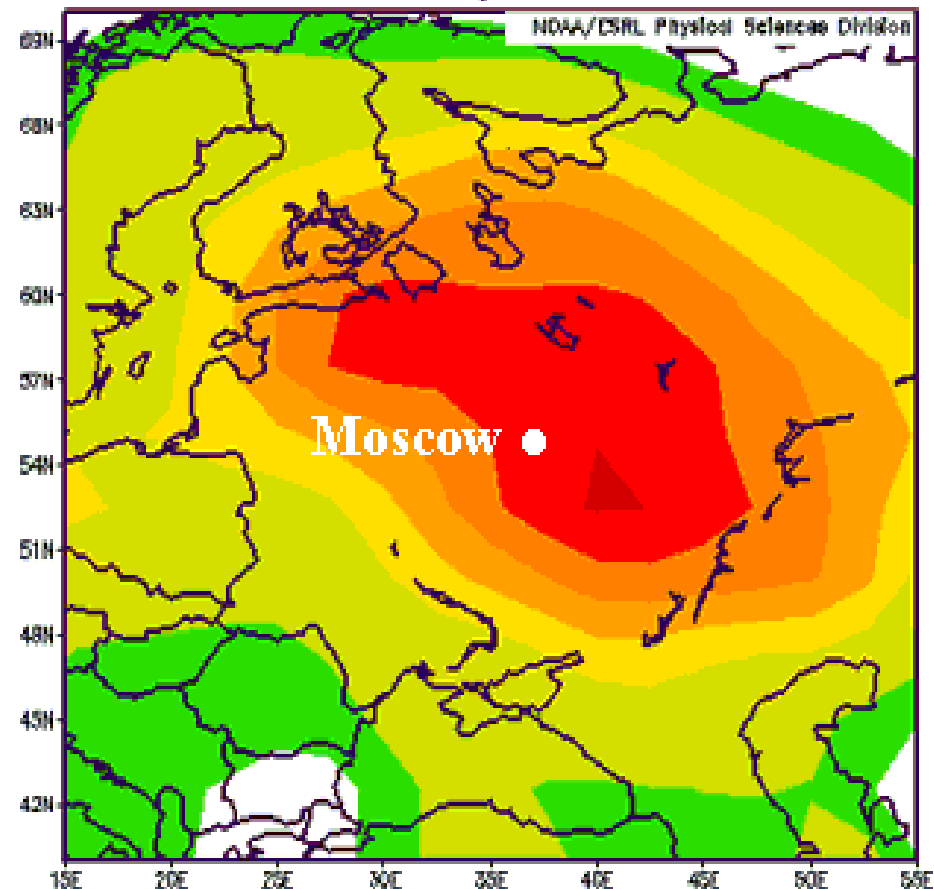
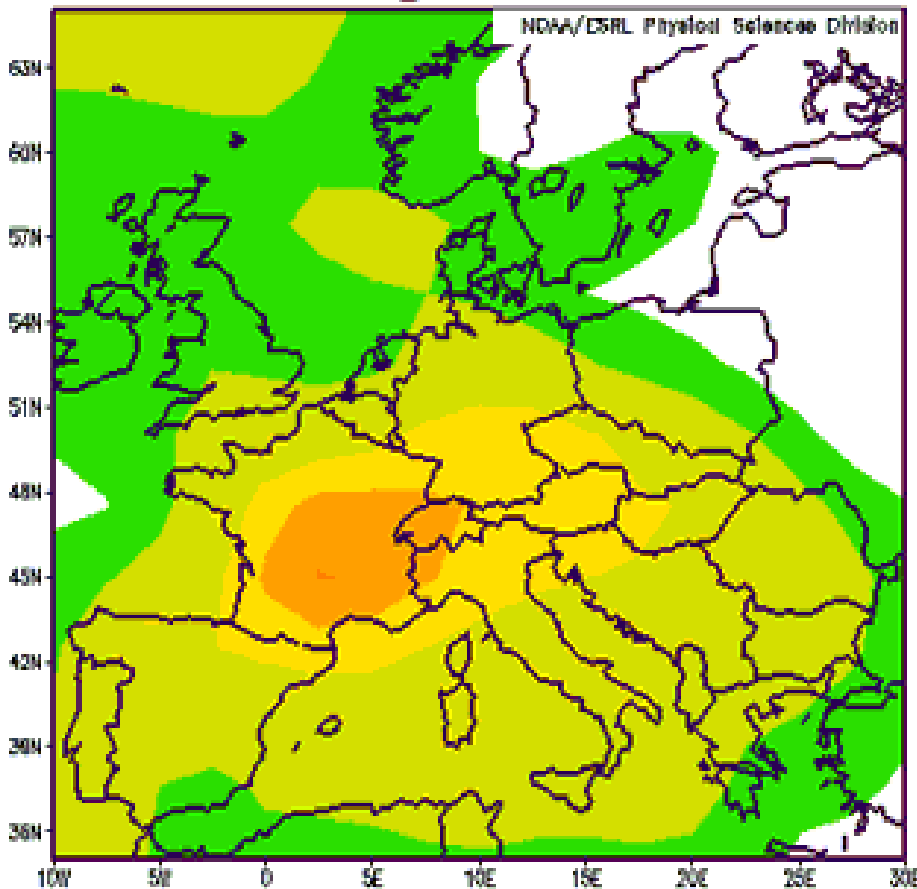
Čo sa stalo v lete 2010?

Prelúdium „Arabskej jari“ – tepelná vlna v Rusku 2010

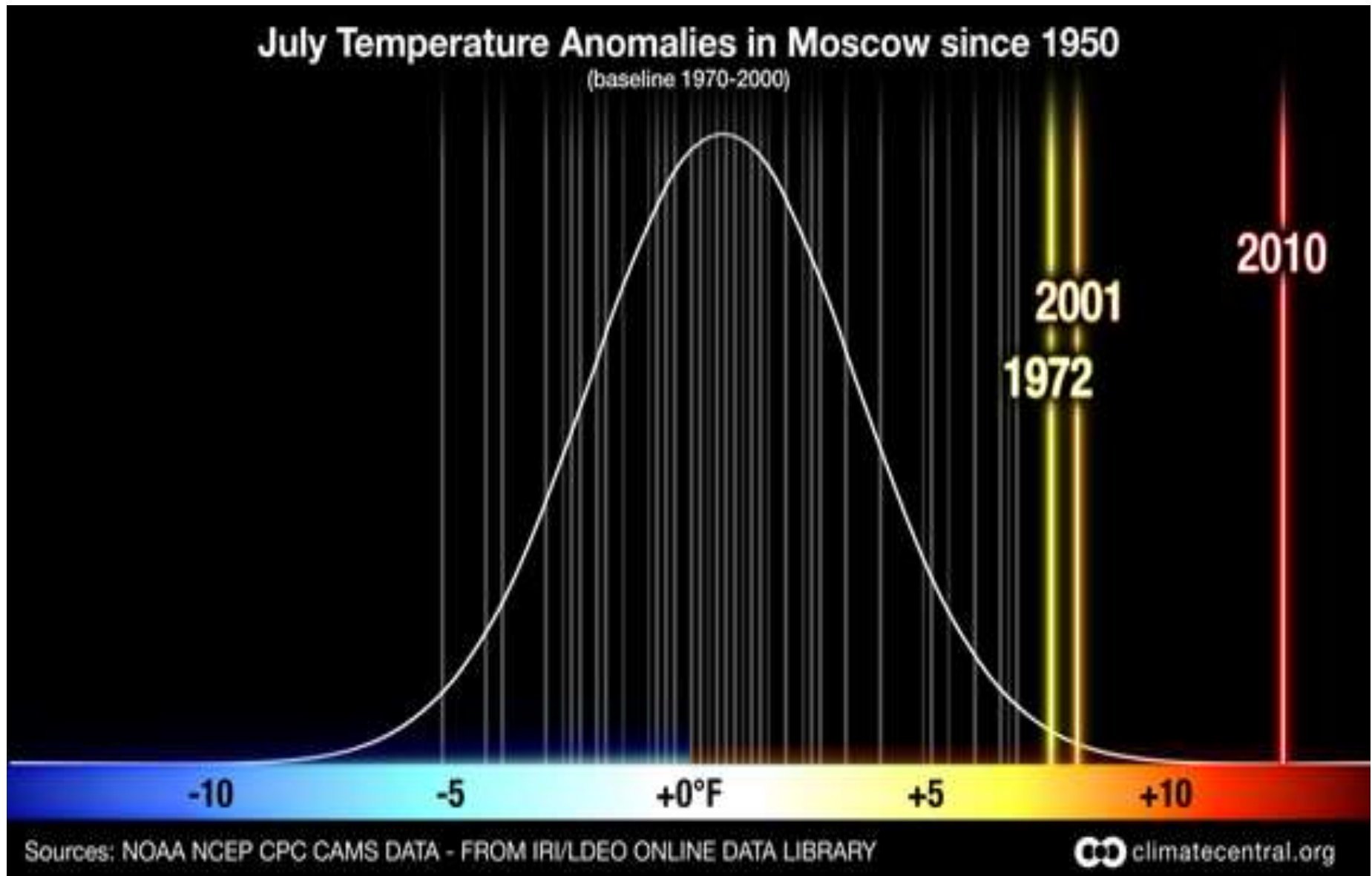
Departure of Temperature from Average for Two Great Heat Waves

August 2003

July 2010

Extremity of Russian Heat Wave 2010

Prečo na Rusku záleží v arabskom svete?

World Biggest Wheat Exporters, 2011

No.	Country	Exports (1000 MT)
1	United States	29,937.00
2	Australia	17,000.00
3	Russian Federation	16,000.00
4	Canada	15,000.00
5	EU-27	15,000.00
6	Ukraine	9,000.00
7	Argentina	7,500.00
8	Kazakhstan	7,500.00
9	Turkey	4,000.00
10	Uruguay	1,200.00

World Biggest Wheat Importers, 2011

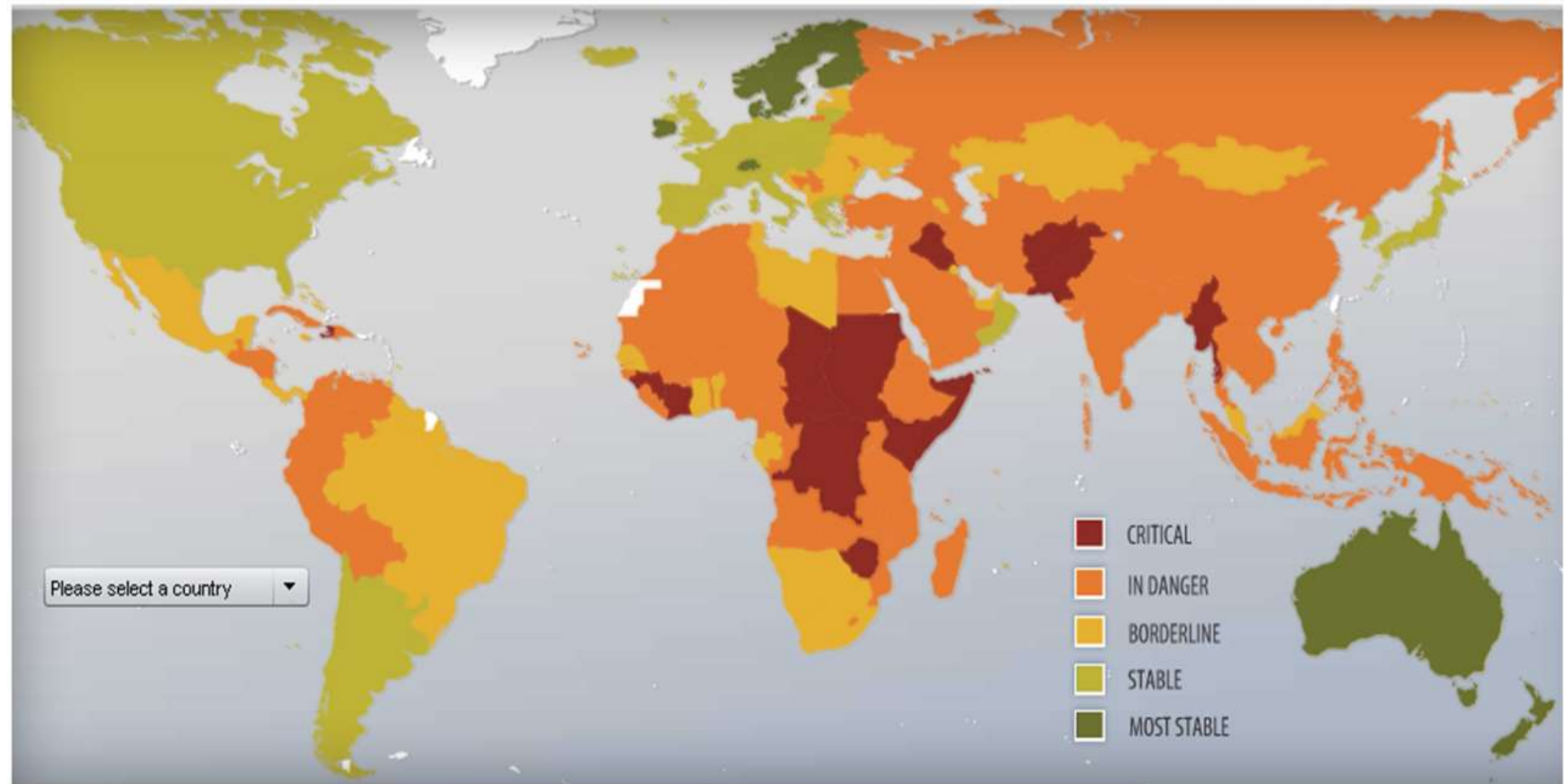
No.	Country	Imports (1000 MT)
1	<i>Egypt</i>	10,000.00
2	EU-27	7,500.00
3	Brazil	6,700.00
4	Indonesia	6,700.00
5	Japan	5,800.00
6	<i>Algeria</i>	5,800.00
7	Republic of Korea	4,700.00
8	Nigeria	4,100.00
9	<i>Iraq</i>	3,700.00
10	<i>Mexico</i>	3,600.00

2010: World of the „Early Spring“

THE FAILED STATES INDEX 2010

A sixth annual collaboration between
Foreign Policy and *The Fund for Peace*

Select a country above from the map to display results.

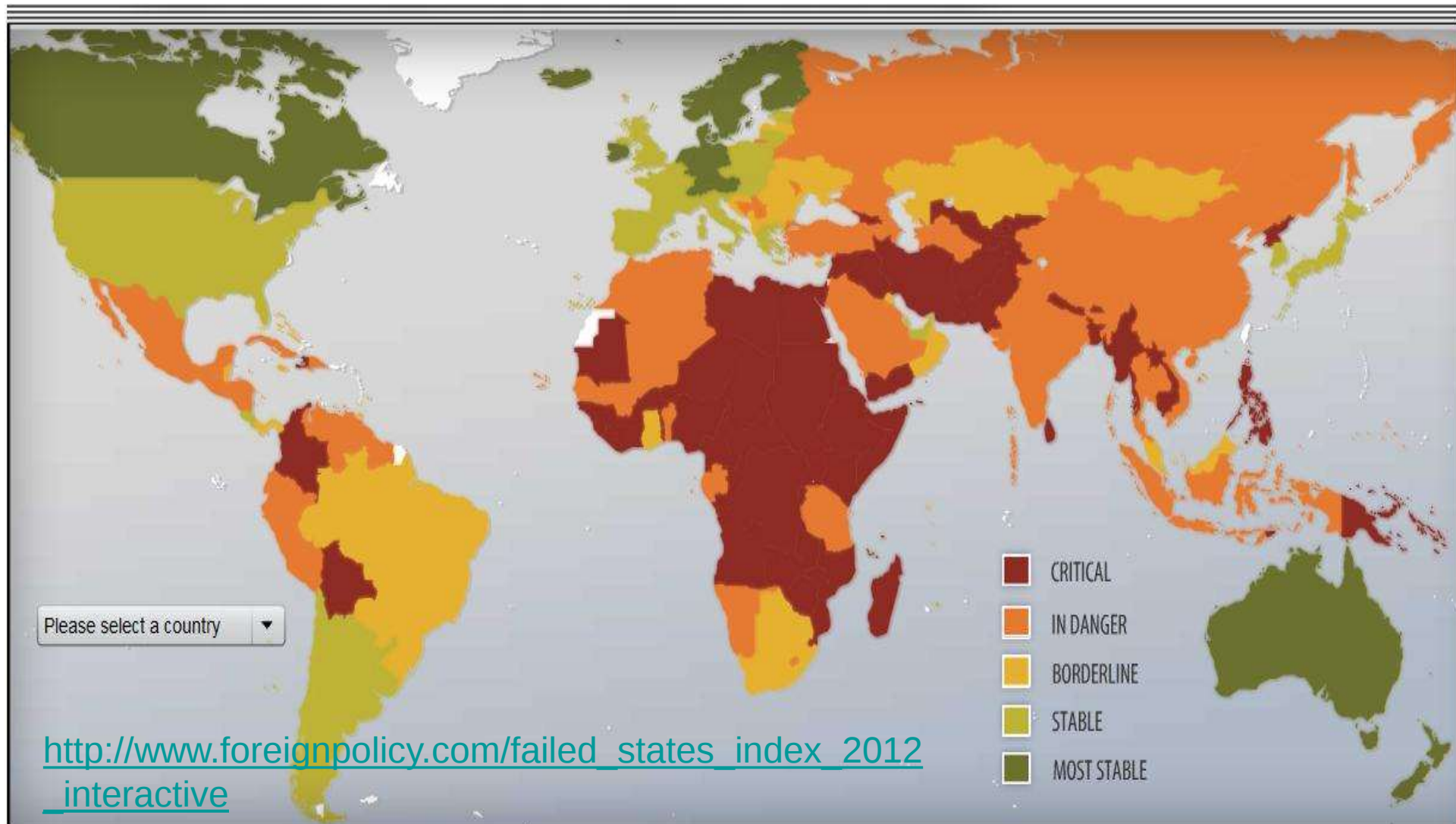

FSI 2009 FEATURES

[HOME](#)

2012: World of the „Arab Summer“

The Failed States Index 2012

Kolísky civilizácie, 2 roky od „Jari“ k „Letu“

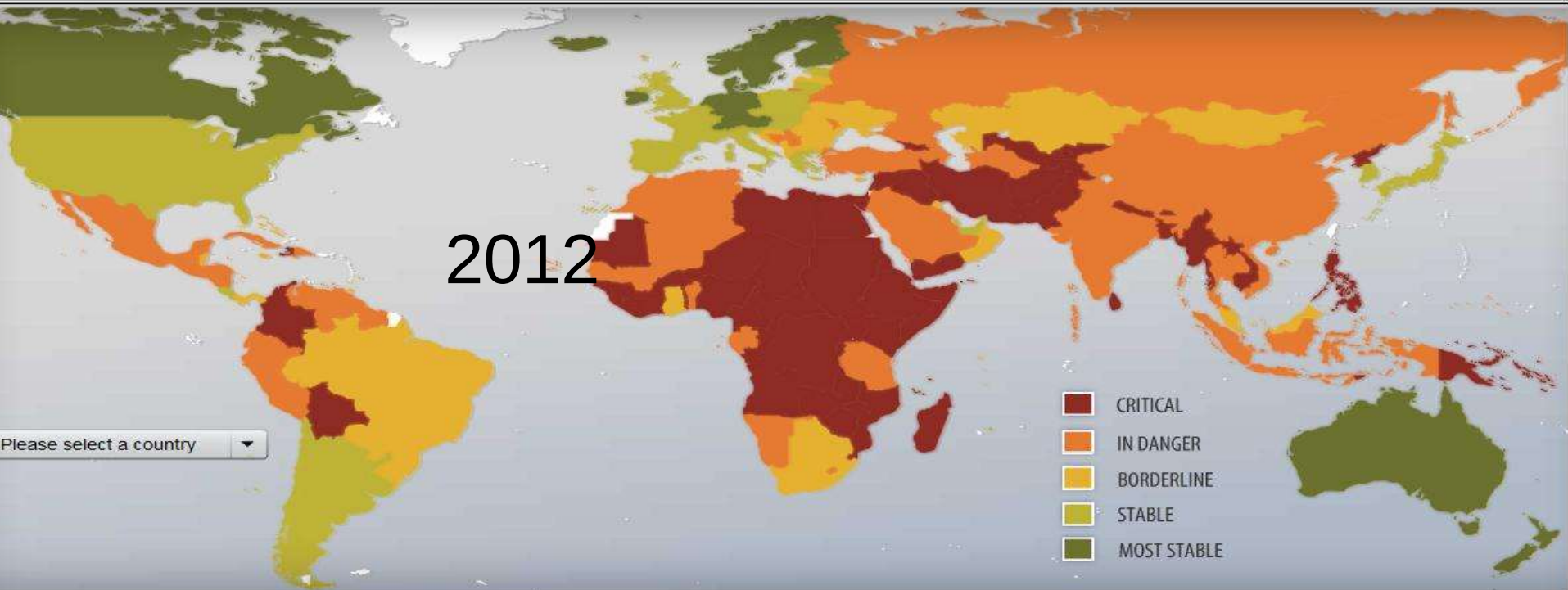
THE FAILED STATES INDEX 2010

A sixth annual collaboration between
Foreign Policy and *The Fund for Peace*

2010

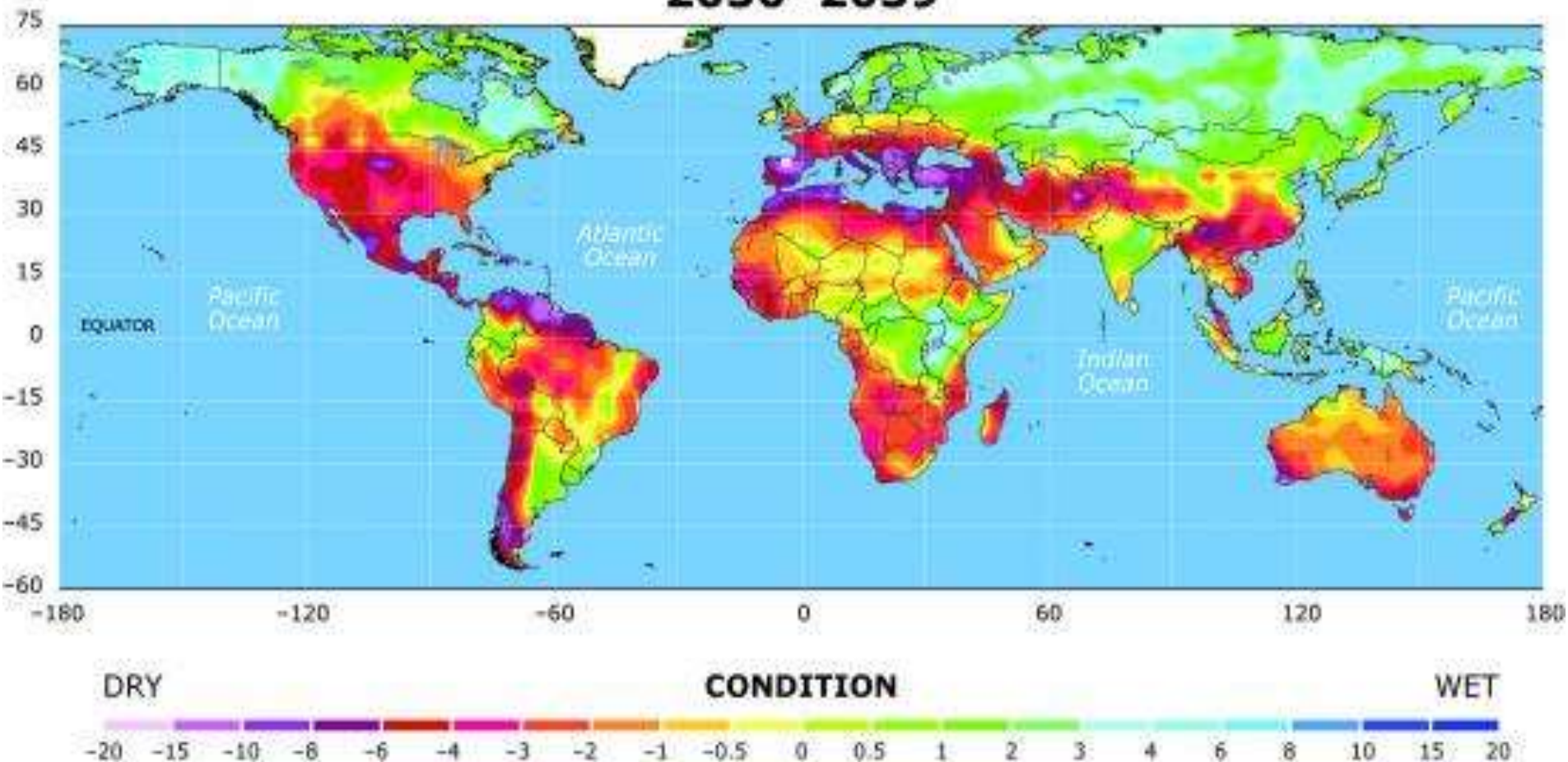

2012

Sme len na začiatku:
Vlny horúčav a suchá sú „New Normal“ –
V dôsledku globálneho otepľovania budú
častejšie a úpornejšie

2030–2039

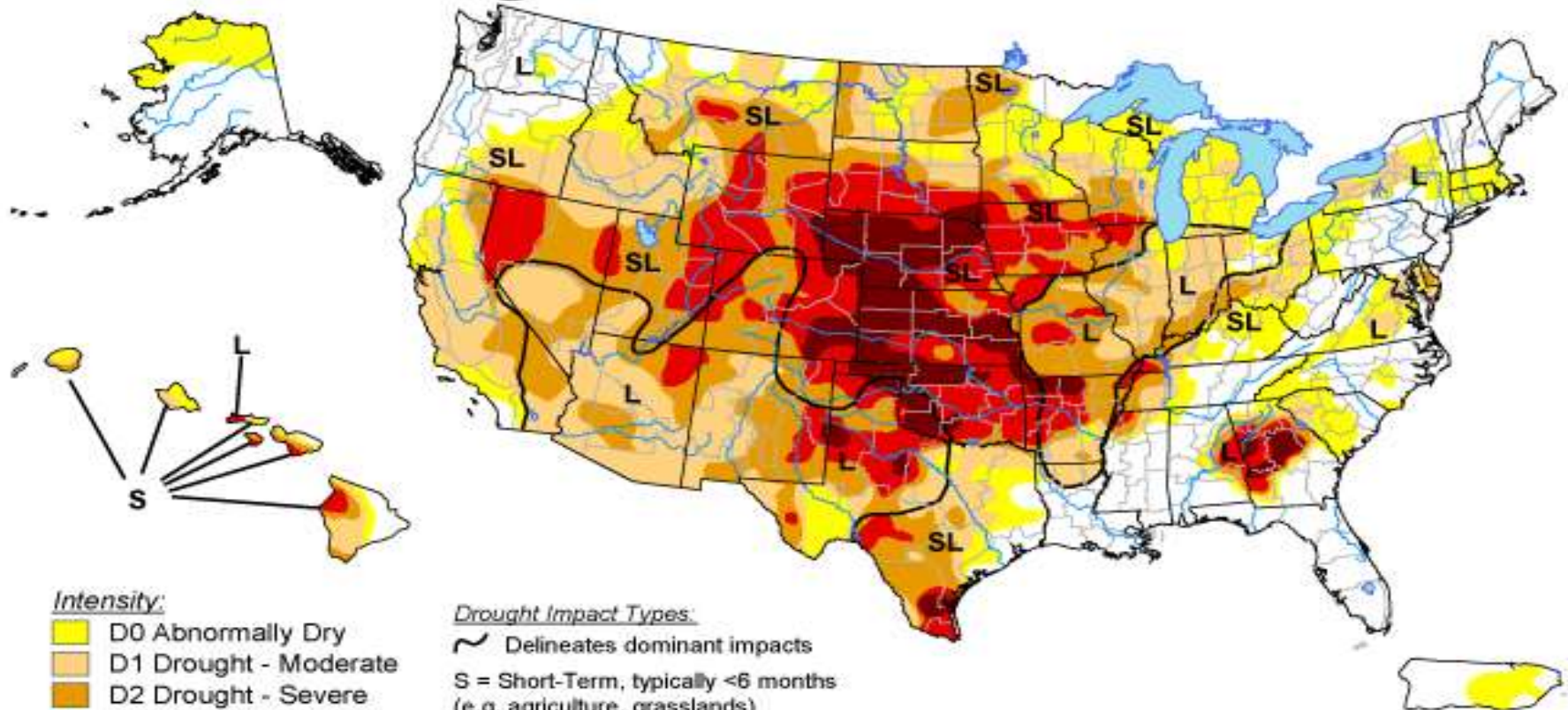
Ako úporné suchá? Niekde takto:

Súčasná suchá v USA – leto 2012

U.S. Drought Monitor

September 11, 2012
Valid 7 a.m. EDT

The Drought Monitor focuses on broad-scale conditions. Local conditions may vary. See accompanying text summary for forecast statements.

<http://droughtmonitor.unl.edu/>

Released Thursday, September 13, 2012

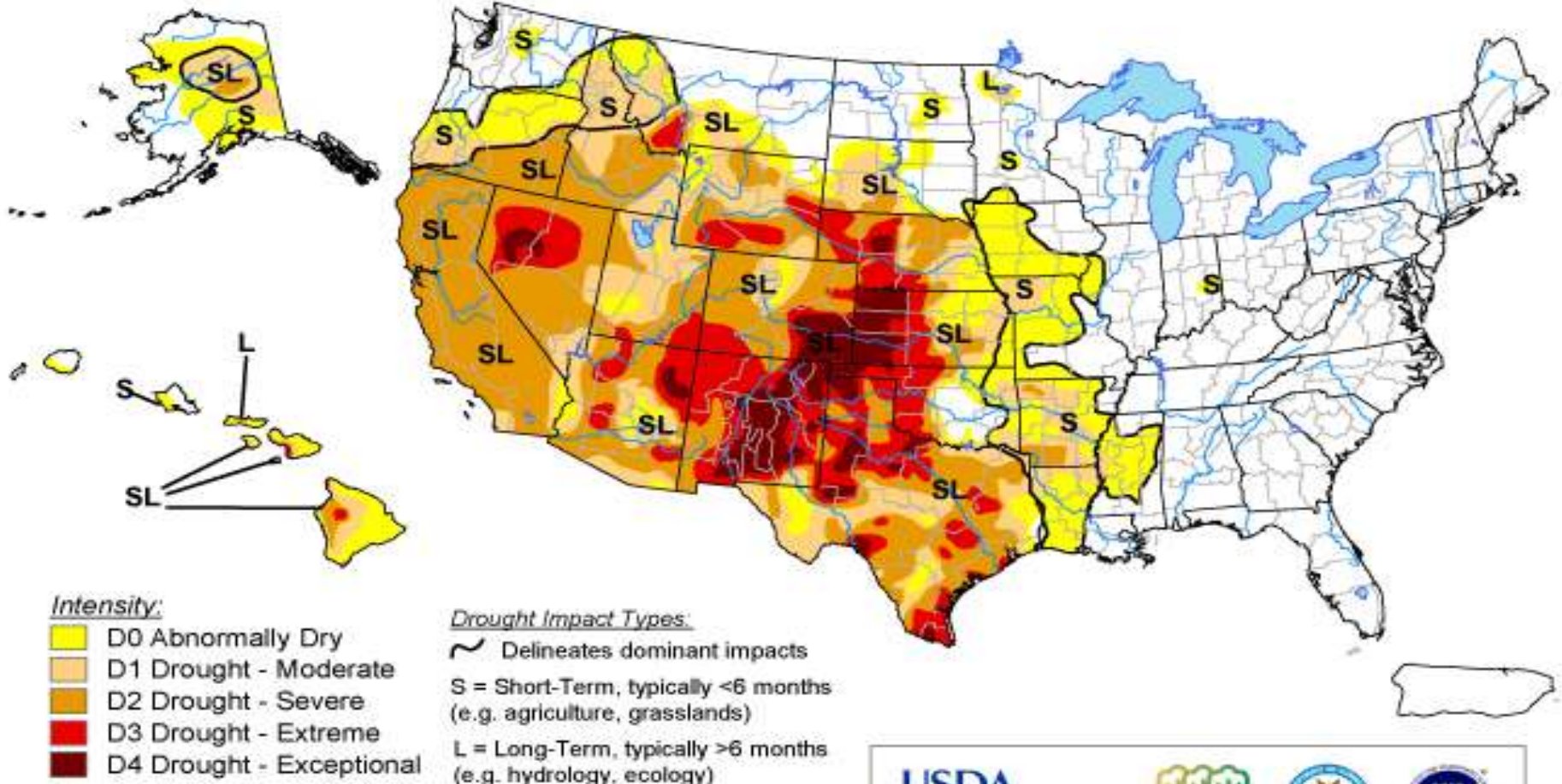
Author: David Simeral, Western Regional Climate Center

Súčasná suchá v USA – leto 2013

U.S. Drought Monitor

July 23, 2013

Valid 7 a.m. EDT

The Drought Monitor focuses on broad-scale conditions. Local conditions may vary. See accompanying text summary for forecast statements.

<http://droughtmonitor.unl.edu/>

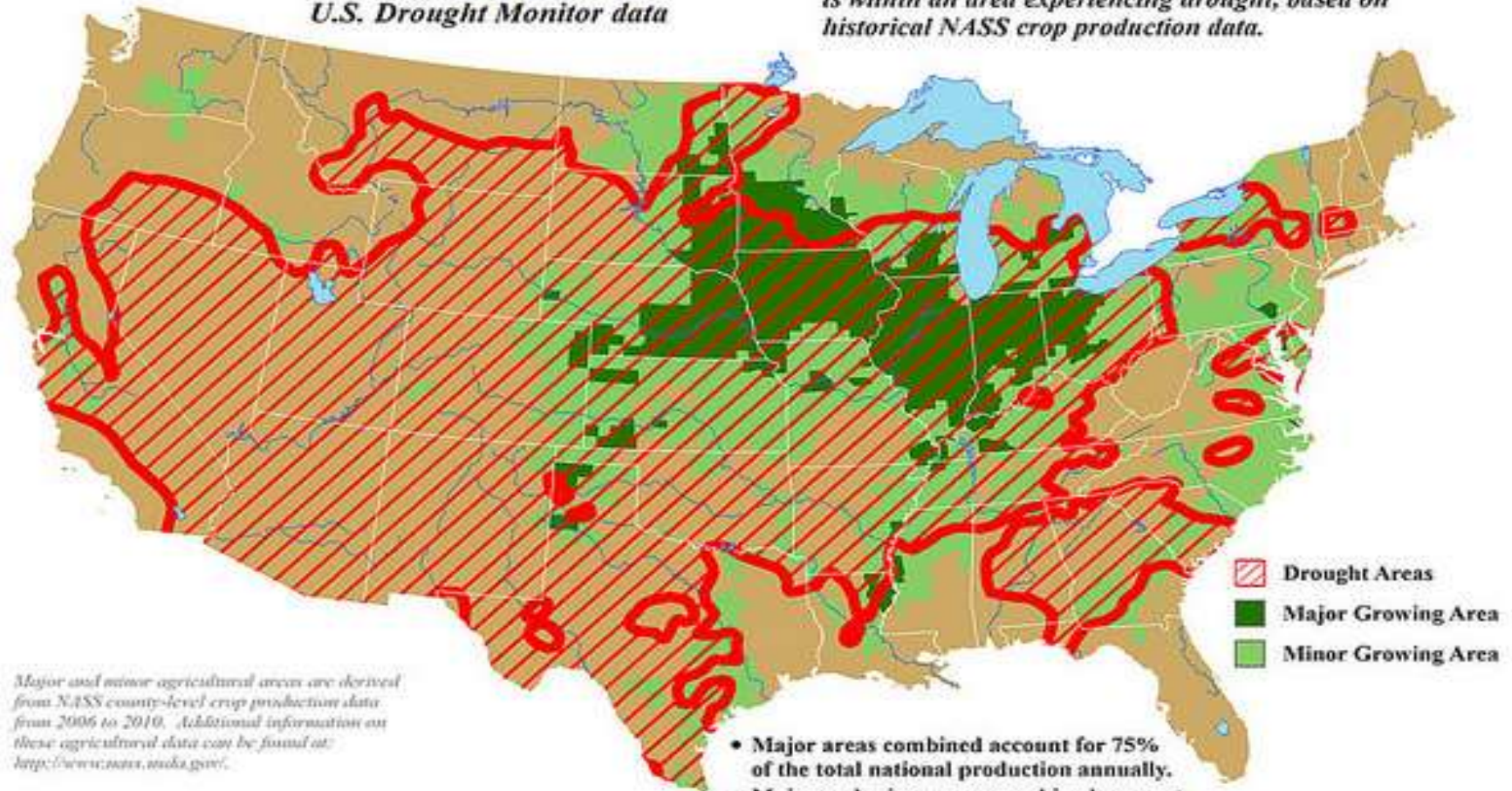
Released Thursday, July 25, 2013
Author: Richard Heim, NOAA/NESDIS/NCDC

Tri plodiny na ktorých stojí naša civilizácia - kukurica

U.S. Corn Areas Experiencing Drought

*Reflects July 17, 2012
U.S. Drought Monitor data*

*Approximately **88%** of the corn grown in the U.S.
is within an area experiencing drought, based on
historical NASS crop production data.*

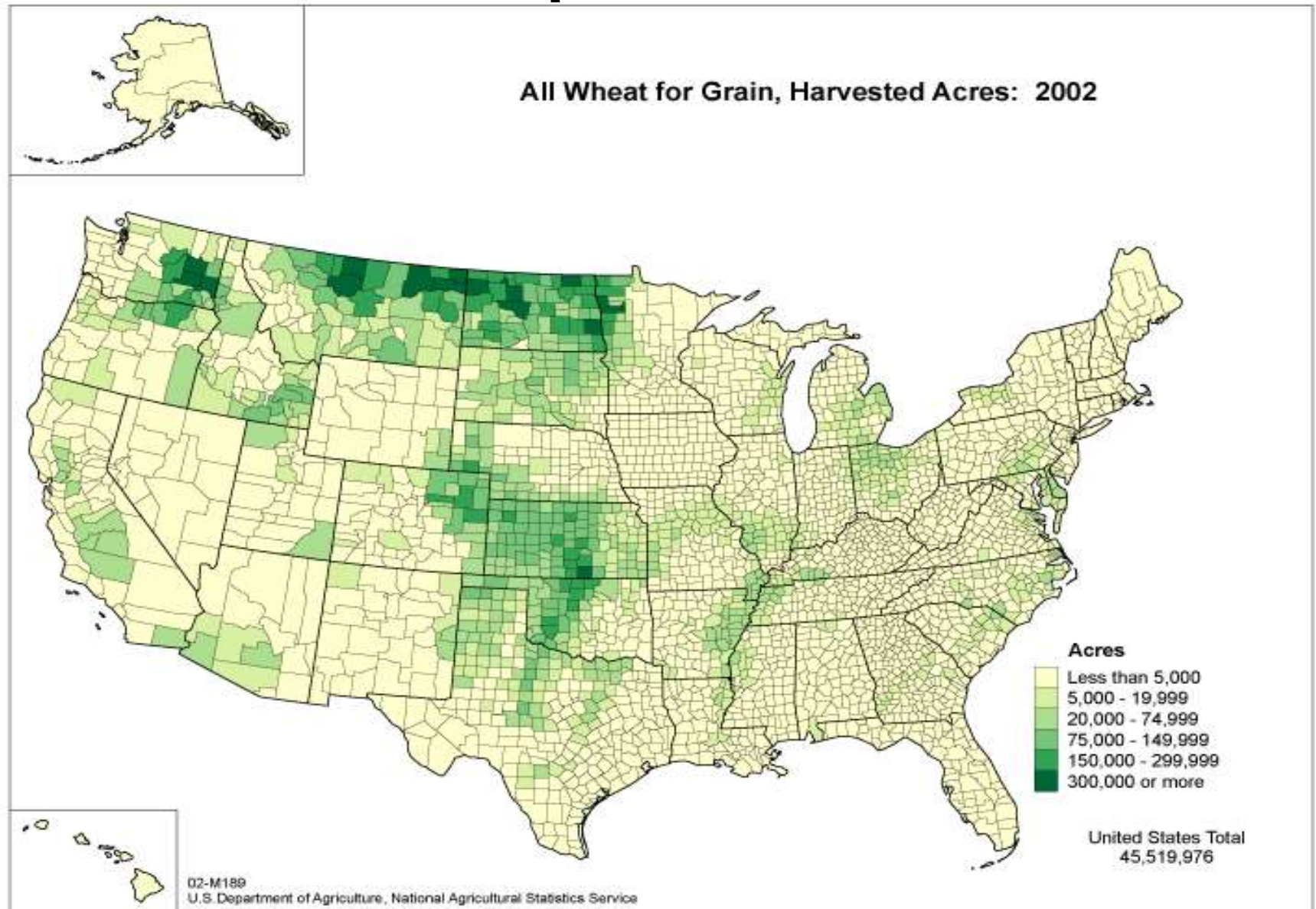

Major and minor agricultural areas are derived from NASS county-level crop production data from 2006 to 2010. Additional information on these agricultural data can be found at: <http://www.nass.usda.gov/>.

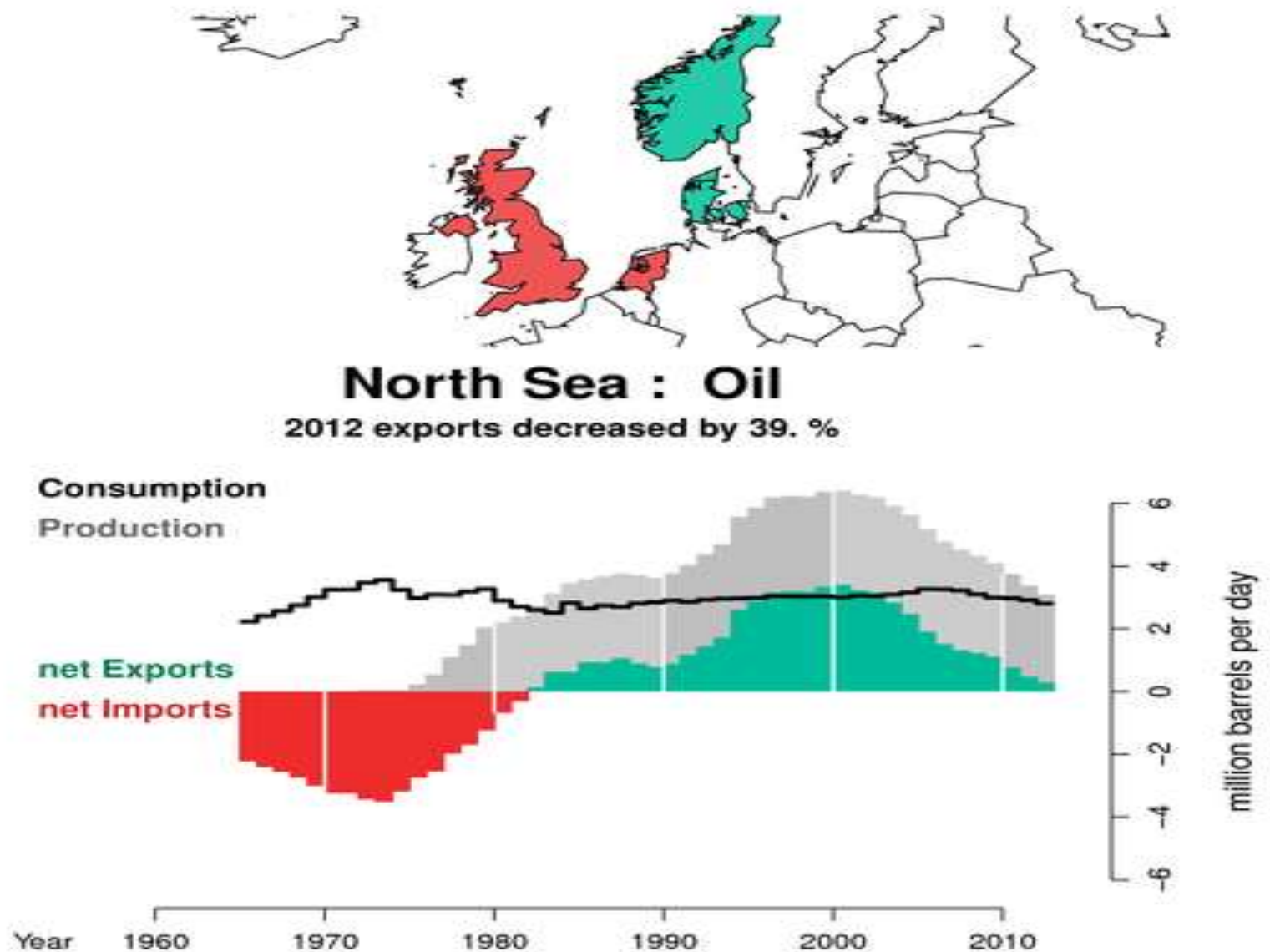
Mapped drought areas are derived from the U.S. Drought Monitor product and do not depict the intensity of drought in any particular location. More information on the Drought Monitor can be found at: <http://www.drought.gov/eas/da/monitor.html>.

- Major areas combined account for 75% of the total national production annually.
- Major and minor areas combined account for 99% of the total national production annually.

Tri plodiny na ktorých stojí naša civilizácia - pšenica

Návrat k rope... Ropný zlom sa netýka len MENA

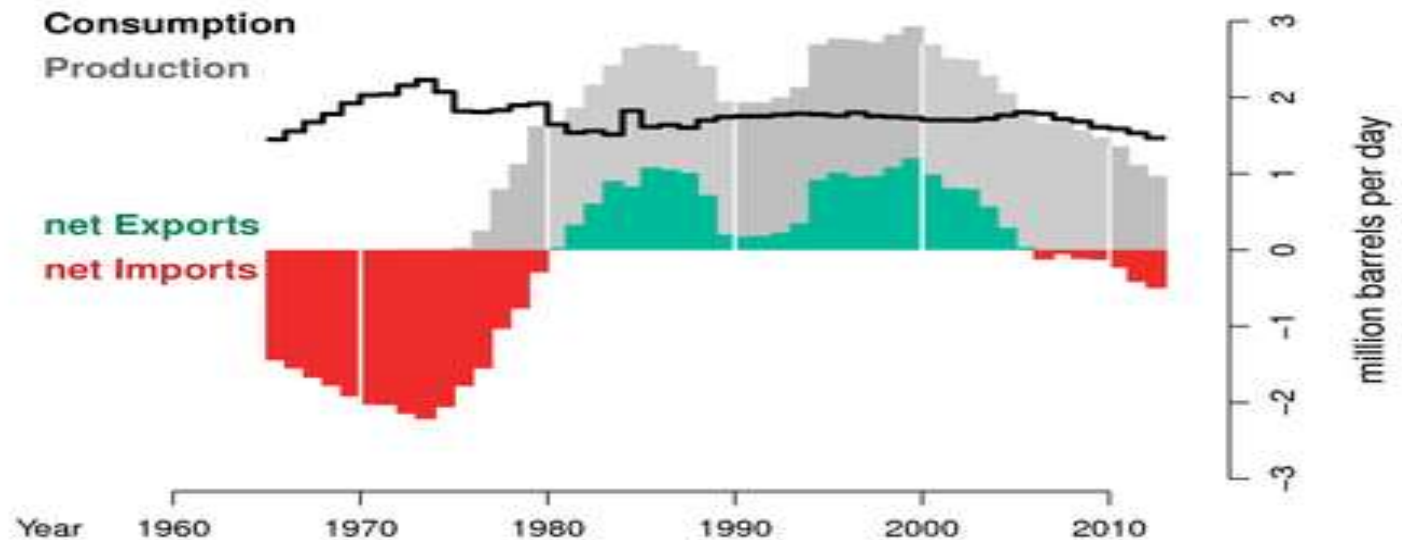

Príbeh Egypta je tak trochu aj príbehom Veľkej Británie...

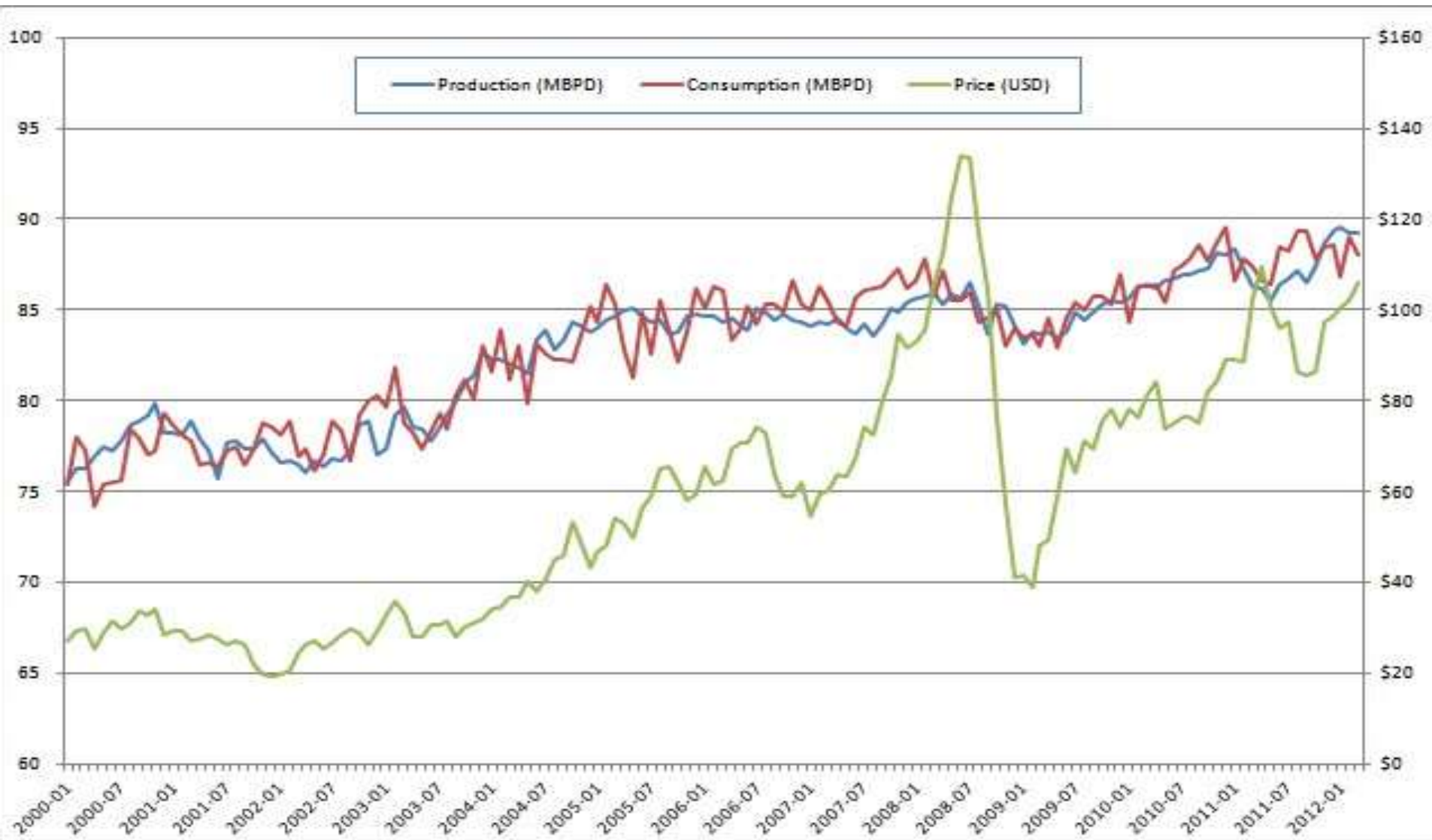
United Kingdom : Oil

2012 imports increased by 19. %

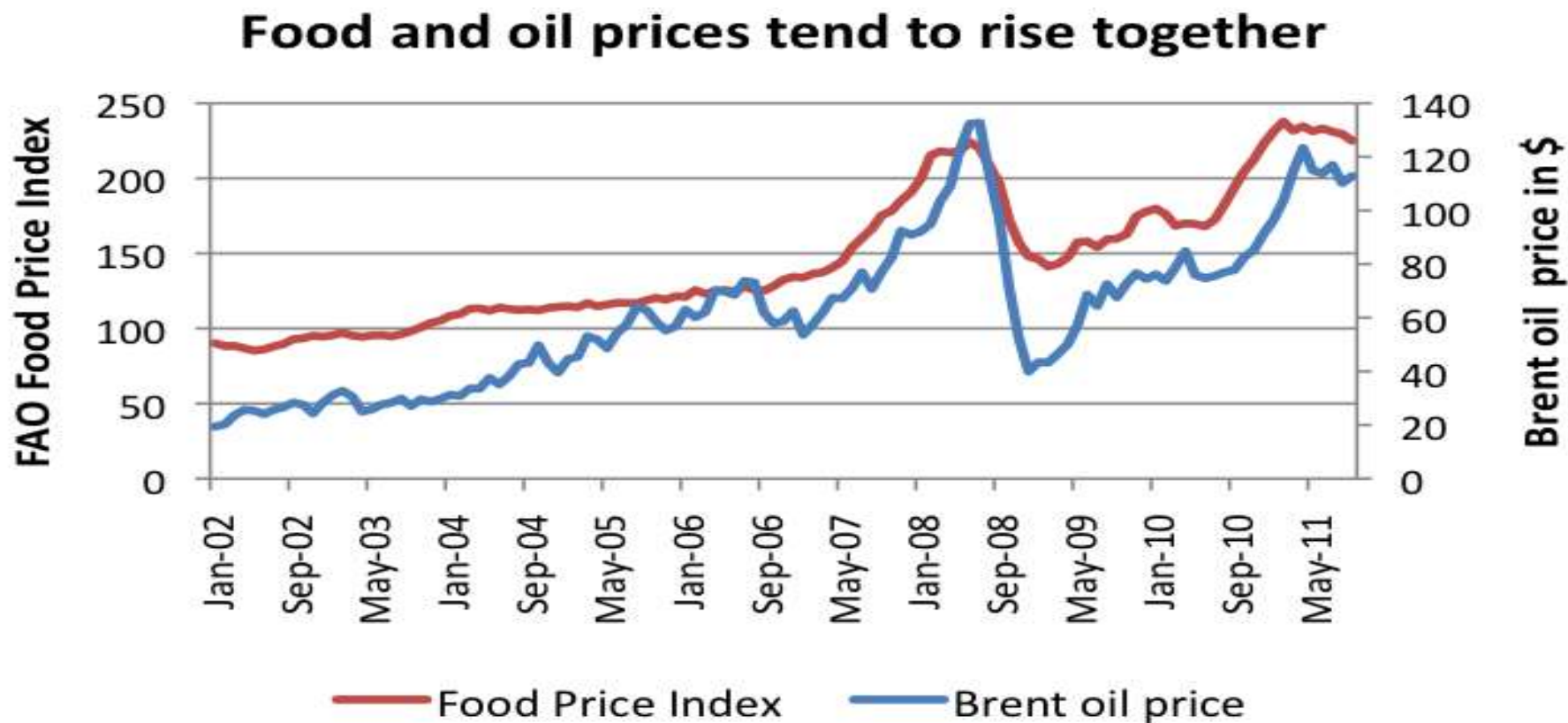

Data: BP Statistical Review 2013 Graphic: mazamascience.com

...a tak trochu aj príbehom nás všetkých

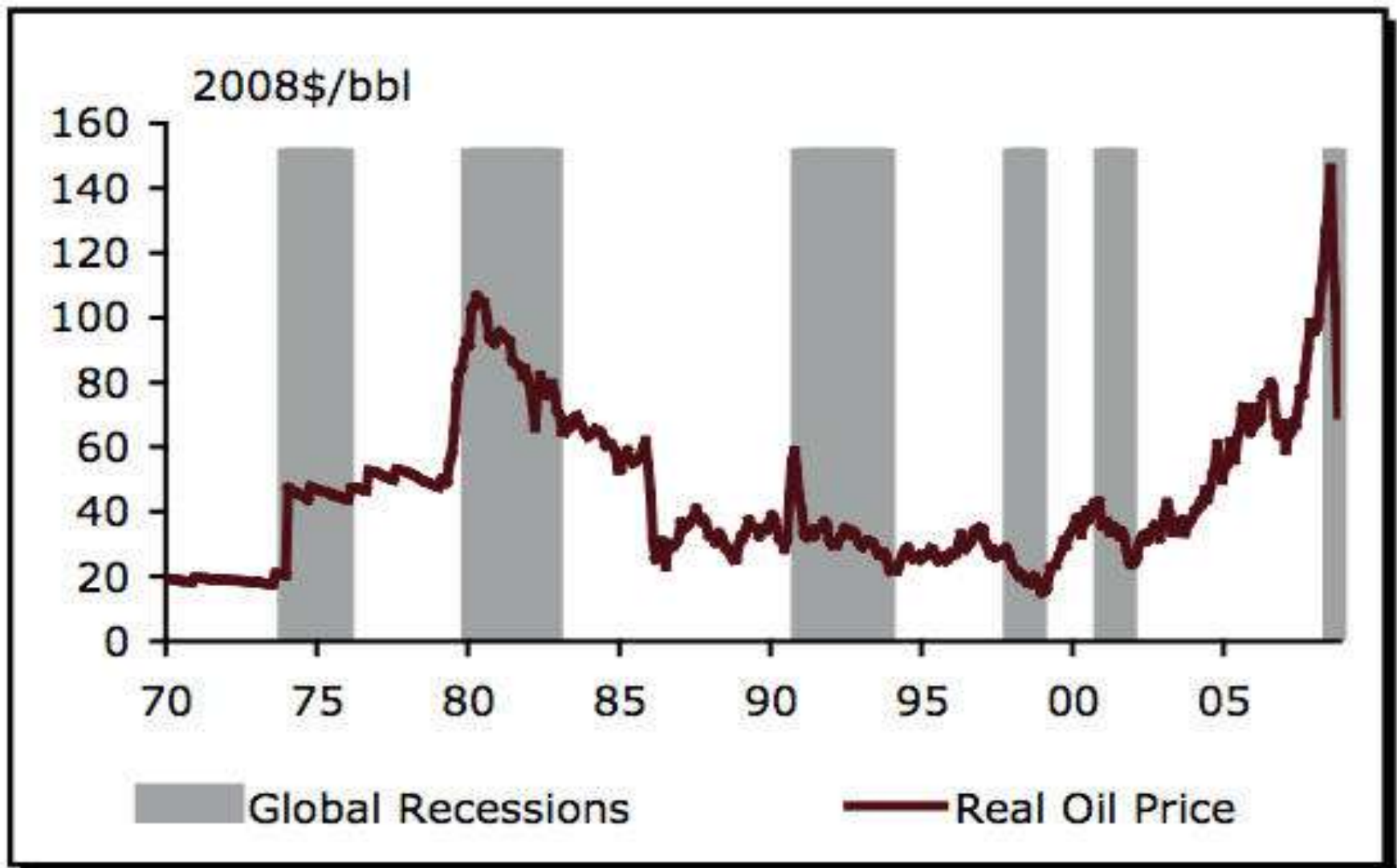

Drahá ropa znamená drahé potraviny

A súčasne spúšťa hospodárske recesie

Past Recessions and Oil Spikes

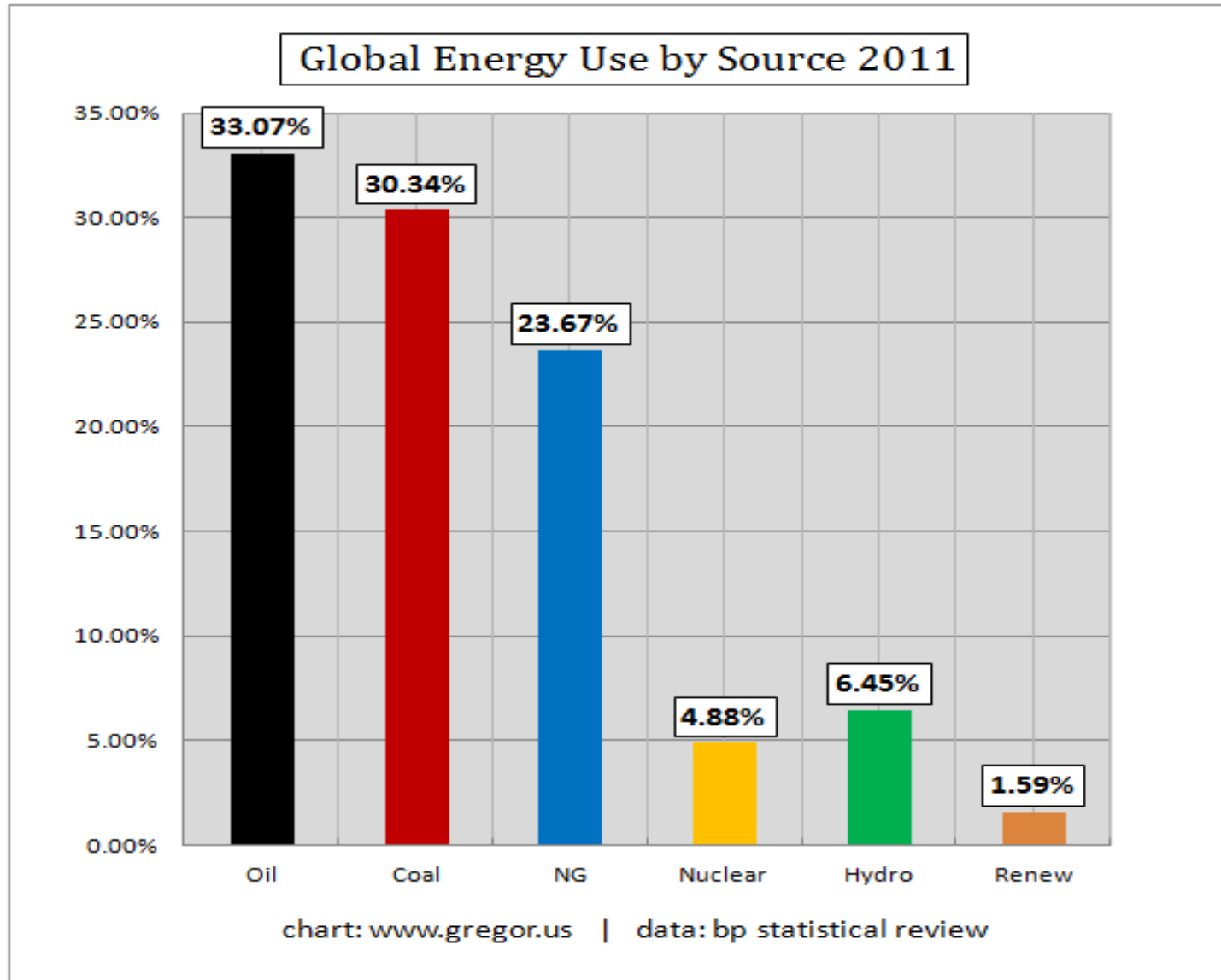
Pričom oslabenie miestnych mien voči (petro)doláru
situáciu dramaticky zhoršuje –
cena Brent v indických rupiách + 50-100% za 3 roky!

Brent (in INR)

Naša civilizácia stojí na troch fosílnych palivách

- kryjú 87% globálnej spotreby energie

Produkcia ropy vrcholí a skoro začne klesať,
ale nahradiť ju nebude zrejme možné:
Ekvivalentom ročnej ťažby ropy by bolo:

200	Three Gorges dams
2,600	nuclear plants
5,200	coal plants
1,642,500	wind turbines
4,562,500,000	solar panels

Závery z pohľadu perspektív rozvoja:

- Oproti všeobecnému očakávaniu, nestojíme pred érou dobiehania rozvoja, ale naopak, sme na prahu éry keď bude počet krajín a ľudí potrebovať pomoc rýchlo narastať. **„Window of opportunity“ pre dobiehanie rozvoja sa zrejme zatvorilo.**
- Kríza MENA a časom ďalších krajín subtropického pásma sa bude ďalej a rýchlo zhoršovať a expandovať ako výsledok pokračujúceho explozívneho populačného rastu a poklesu schopnosti vyvážať ropu a plyn
- Vzhľadom na geopolitický význam ropy, **bude región MENA vytláčať AFR a iné regióny zo zoznamu priorít** rozvojovej pomoci – bude „uhrýzať čoraz viac zo zmenšujúceho sa koláča“

Geography of Oil Net Exporters, 2011

(Thousand Barrels per Day)

1	<u>Saudi Arabia</u>	8,500	wahhabists
2	<u>Russia</u>	7,100	suspicious of the West?
3	<u>Iran</u>	2,500	hostile to the West
4	<u>United Arab Emirates</u>	2,500	? (Arab spring II?)
5	<u>Nigeria</u>	2,300	on the brink of civil war?
6	<u>Kuwait</u>	2,300	? (Arab spring II?)
7	<u>Iraq</u>	1,900	on the brink of civil war?
8	<u>Norway</u>	1,700	Liberal Democracy
9	<u>Angola</u>	1,700	OK
10	<u>Venezuela</u>	1,700	hostile to the West / U.S.
11	<u>Algeria</u>	1,500	? (Arab spring II?)
12	<u>Qatar</u>	1,500	? (Arab spring II?)
13	<u>Kazakhstan</u>	1,400	OK? Will follow Russia
14	<u>Canada</u>	1,300	Liberal Democracy
15	<u>Azerbaijan</u>	0,904	cold war with Armenia

Source U.S. EIA : <http://www.eia.gov/countries/index.cfm?topL=exp>

Závery II

- V závislosti na rýchlosti a intenzite zmien klímy príde čas, keď **dnešní exportéri pšenice a kukurice nebudú mať viac prebytky na export** (Rusko 2010, dust-bowlifikácia Stredomoria, centrálnych USA). Najneskôr vtedy vypuknú **v subtrópoch hladomory vedúce k drastickej korekcii počtu obyvateľstva**.
- Očakávaná obyvateľstva MENA (ale aj nášho...), že fundamentálnu krízu prírodných zdrojov možno riešiť politickými nástrojmi (voľbami či revolúciami) sú úplne nerealistické a povedú k frustrácii, hľadaniu obetných baránkov – „**worse case scenario**“ **sú kolapsy štátov a ich prepád do anarchie** - Lýbia, Irak, Sýria, Jemen sú už na ceste.

Ako úporné suchá? Niekde takto:

Závery III

- Rastúce ceny potravín kombinované so zmenami klímy budú erodovať sociálnu súdržnosť a **prehlbovať napätia a konflikty** (Egypt, Sýria...)
- Európa (ani zvyšok sveta) **nemá a nebude mať zdroje na poskytnutie účinnej pomoci** MENA regiónu (a zrejme ani ďalším). Ani dnes – pred veľkou krízou - nie je v silách donorských krajín riešiť sociálne a ekonomické výzvy ako sú zastavenie prudkého populačného rastu, zlepšenie potravinovej bezpečnosti, vytváranie pracovných príležitostí pre masu mladých frustrovaných mužov (a žien...)

Už dnes je rozšířený „Donor fatigue“: Pakistan 2010

- 20 m people affected, 8 m in need of emergency relief
- 8 m people in need of food aid
- 1,2 m houses destroyed or damaged

Celkové škody 25 - 40 miliárd USD

Zmobilizovaná medzinárodná pomoc 1 miliarda USD

Donor fatigue: Pakistan 2011

- Zasiahli 8.9 mľudí, poškodili / zničili 1.5 milióna obydlí
 - Zničili 70% úrody v provincii Sindh (140 000 km²)
- Do 11/2011 získali Save Children **35%** plánovaných zdrojov, Care **9%**, agentúry OSN **27%** (96.5 m USD namiesto žiadaných 357 m USD)

Pre vojnu prišlo v Sýrii o domovy 7 miliónov ľudí, 2 milióny ušlo za hranice. Medzinárodní **darcovia poskytli menej ako tretinu** peňazí potrebných na pomoc bezdomovcom (9/2013)

Once again: from the „Spring“ to the „Summer“

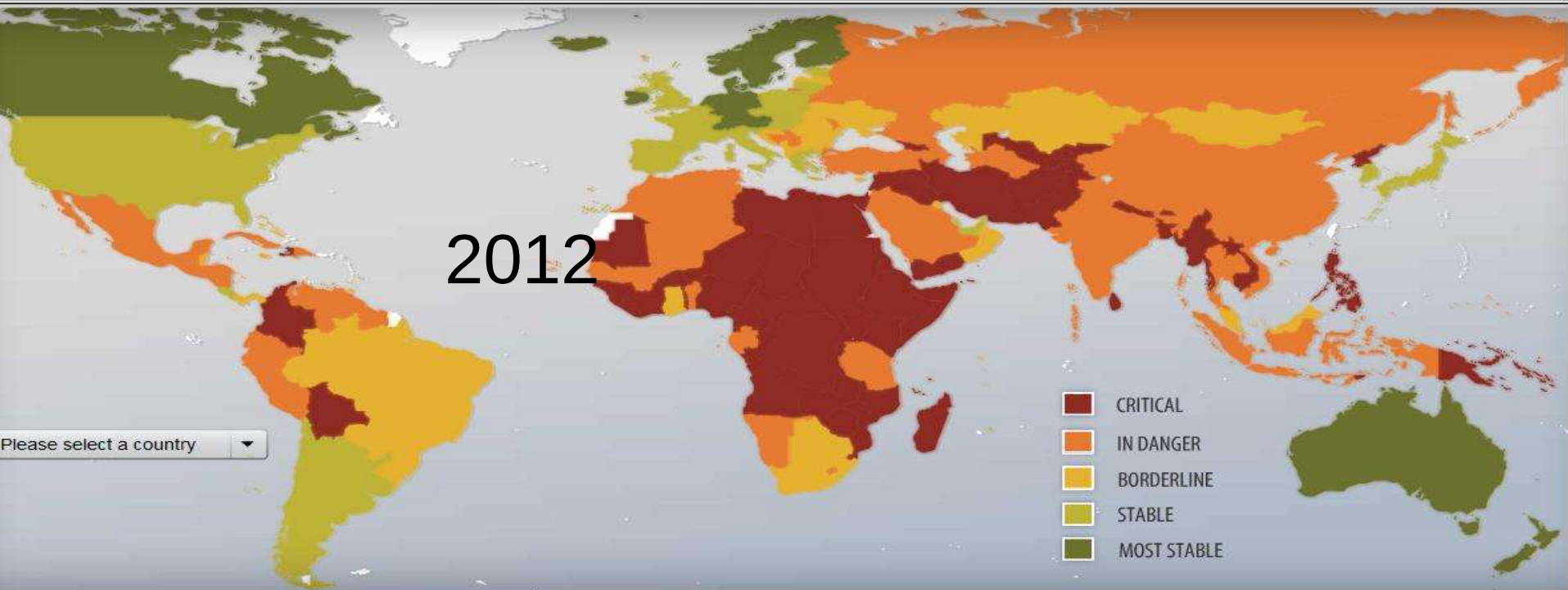
THE FAILED STATES INDEX 2010

A sixth annual collaboration between
Foreign Policy and *The Fund for Peace*

2010

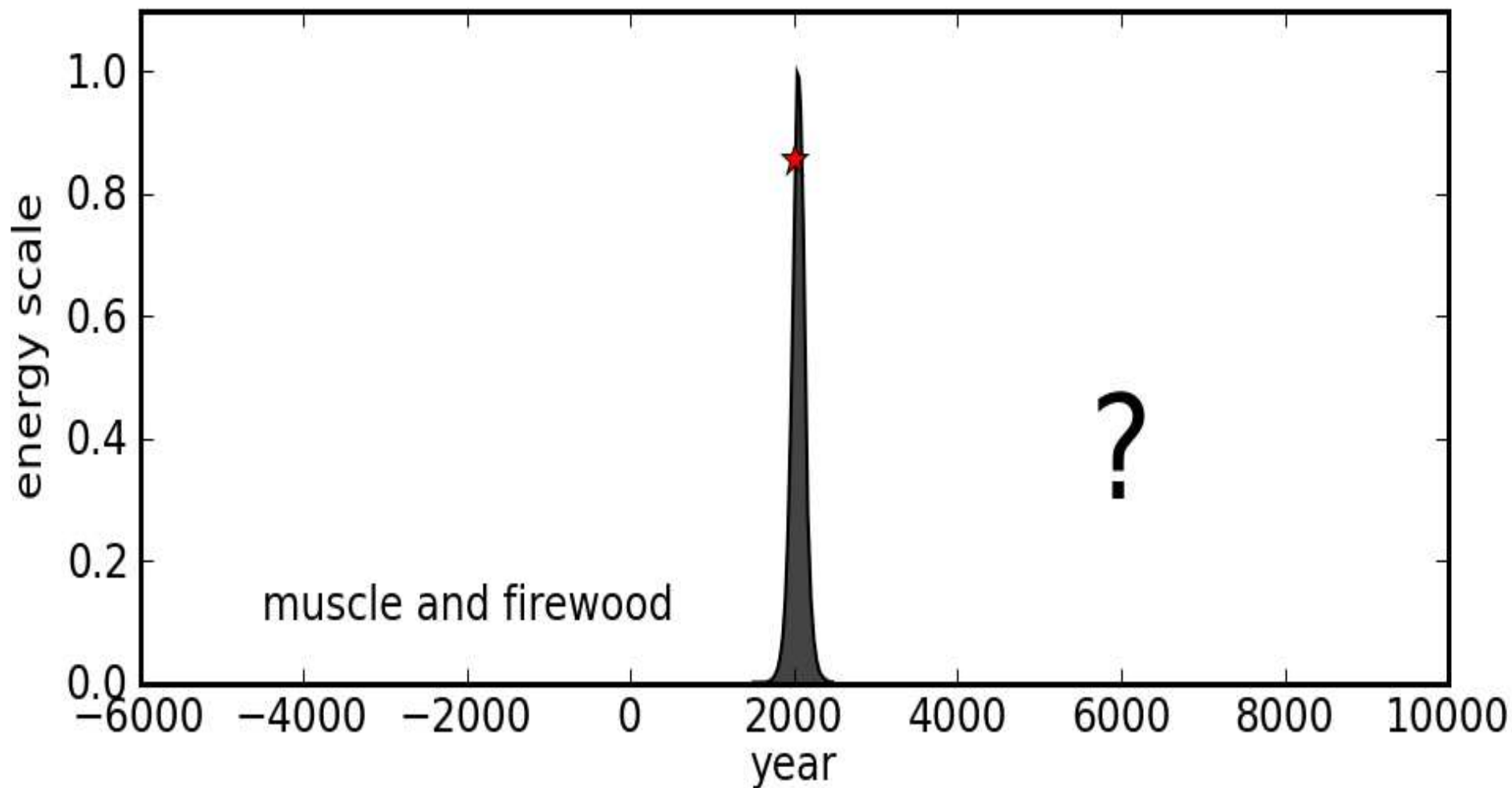
2012

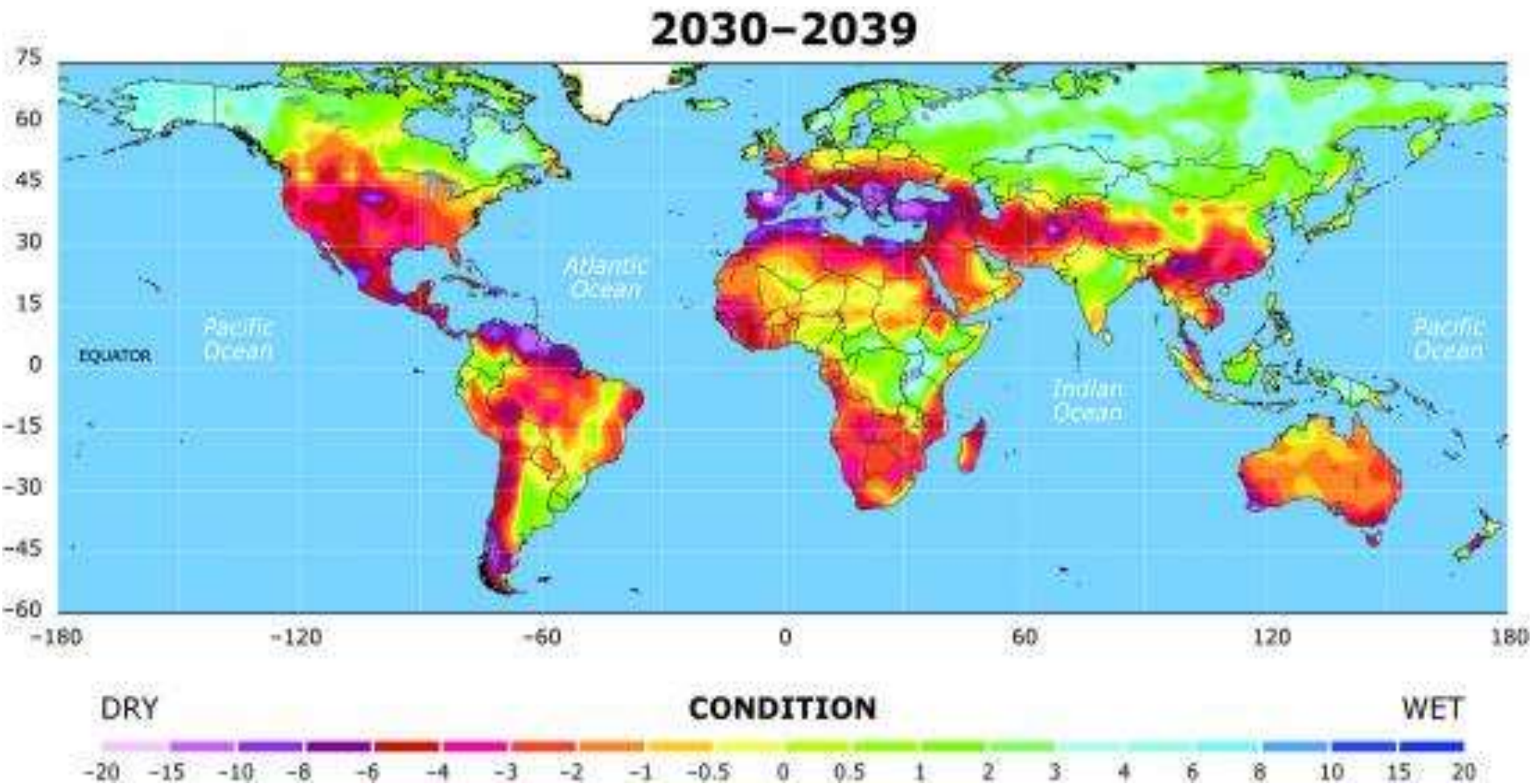
Závery IV

- Programy na demokratizáciu MENA sa ukážu márne a irelevantné, prevládnu tradičné sily spoločností (islam, armáda, kmene – vid' Irak, Líbya, Egypt...)
- Maximum achievable through EU and US interventions is „humanization“ of military regimes and preventing collapse of social order in order to secure pass-ability of the Suez, sea trade security **and sustaining production and export of oil from the Gulf monarchies, SA in particular**
- Je nejaký priestor pre zmysluplné angažmá Čechov a Slovákov? Snád' – fókus na postavenie žien, reprodukčné práva, produkciu potravín, „low hanging fruits“

Žijeme – dožívame – unikátnu dobu v 200 tisíc ročnej
histórii nášho druhu:
Dobu prebytku lacnej energie...

...A dobu stabilnej klímy umožňujúcej
prebytky lacných potravín

Prebytok lacnej energie a lacných potravín umožnili vznik sveta bohatých krajín s bohatou strednou triedou, ktorý jediný dnes v Európe poznáme a považujeme za samozrejmosť.

Tento samozrejímavý predpoklad dal vzniknúť idei že tak by mal vypadáť postupne celý svet. Lenže dnes narážame na **limity rastu – aj v rozvojovej pomoci.**

Ani v týchto podmienkach ne strácajú ciele rozvojovej pomoci (napr. MDGs) svoju **etickú hodnotu**, ale naše očakávania by mali reflektovať zúžené možnosti

Ďakujem za vašu pozornosť!

mesik@changenet.sk